

BIJEENKOMST VAN 26 NOVEMBER 1947 TE BREDA

Voorzitter: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d. C. A. PRINS.

De Voorzitter:

Mijne Heren,

Ik open deze vergadering en heet U allen welkom. In het bijzonder geldt dat de Oud-Gouverneur der K.M.A., Generaal-Majoor Baron van Lawick, de oud-Burgemeester van Breda, van Slobbe, die de Vereniging steeds als lid trouw is gebleven, Generaal-Majoor Zwart en de andere H.H., die van elders zijn gekomen om deze bijeenkomst bij te wonen. Ook is het mij een genoegen, hier een aantal leerlingen aan de beide scholen voor Reserve-officieren, door hunne commandanten daartoe in de gelegenheid gesteld aanwezig te zien.

Het zal voor verschillenden van ons ene merkwaardige belevenis zijn, ene vergadering van „Krijgswetenschap” bij te wonen in dit aloude gebouw, waarin wij zelf onze opleiding tot officier hebben ontvangen. De Commandant der S.R.O.I., die er thans haar zetel heeft, was zo vriendelijk ons voor vanavond deze zaal aan te bieden, van welk aanbod wij gaarne gebruik maakten. Overste Antoni, ik betuig U daarvoor wèl de dank der Vereniging.

Ik wil degenen onder de aanwezigen, die nog geen lid van onze Vereniging zijn, opwekken om lid te worden en degenen, die reeds lid zijn, om nieuwe leden te werven.

Ik geef nu het woord aan de Luitenant-Kolonel van de Generale Staf G. J. le Fèvre de Montigny voor het houden van zijne voordracht over

DE OFFICIERSOPLEIDING BIJ DE LANDMACHT.

M. d. V., M.H.,

Met vreugde geef ik gevolg aan de uitnodiging van het bestuur onzer vereniging, om heden op deze historische plaats, waar wij vrijwel allen de eerste schreden op onze militaire loopbaan hebben gezet, het onderwerp „de

officiersopleiding bij de Koninklijke Landmacht" bij U in te leiden. Ik stel deze uitnodiging te meer op prijs, omdat dit vraagstuk tot voor korte tijd een onderwerp van ernstige studie bij de Sectie Opleidingen van de Generale Staf heeft uitgemaakt en vervolgens aanleiding heeft gegeven tot gedachtenwisselingen met de diverse wapendirecteuren, voor en aler besloten werd meer concrete voorstellen tot de Minister van Oorlog te richten.

De gelegenheid mij thans geboden biedt mij enerzijds de gelegenheid U in te lichten omtrent de gedachtengang, die aan deze voorstellen ten grondslag heeft gelegen, anderzijds opent zij voor mij de gelegenheid alsnog kennis te nemen van andere gedachten en ideeën, die hun waarde kunnen hebben voor de thans reeds in gang gezette opleiding van beroeps-officieren.

Gelet op de onzekere verhouding van de Koninklijke Landmacht en het Koninklijk Nederlands-Indische Leger en de nog onbeantwoorde vraag of al dan niet een imperiaal leger zal worden opgericht, liet ik de opleiding der officieren voor het K.N.I.L. in deze voordracht buiten beschouwing.

Reeds nu moge ik er Uw aandacht op vestigen, dat alhoewel de opleiding der beroeps-officieren in het buitenland uiteraard grondig is bestudeerd, U hierna in het algemeen weinig vergelijkingen met enig ander land zult aantreffen, zulks omdat de opvoeding der jeugd in verschillende landen, in het bijzonder ten aanzien van de grondbeginselen voor een officiersopleiding namelijk karaktervorming en schoolonderricht, zo grote verschillen onderling en met ons land vertoont, dat wat in het ene land uitstekend voldoet, in Nederland onaanvaardbaar kan zijn.

Vershillen in volkskarakter spelen hierbij uiteraard ook een grote rol.

Indien wij ons thans afvragen hoe de opleiding der officieren geregeld moet worden, dienen wij ons allereerst duidelijk voor ogen te stellen, *welke taak voor deze officieren is weggelegd, en aan welke eisen zij dien-tengevolge moeten voldoen.*

Voor wat betreft de reserve-officieren kunnen wij, meen ik, kortweg zeggen, dat zij moeten zijn *aanvoerder* in mobilisatie en oorlogstijd. Zij behoren te zijn de leider en vertrouwensman, maar ook de man, waarin de troep vertrouwen heeft zowel door zijn kennis op militair gebied, als vooral door zijn persoonlijkheid; de man waaraan de troep zich wil en durft toe te vertrouwen en waarvoor zij bereid is het hoogste offer te brengen.

Voor de beroeps-officieren is deze taak een enigszins andere. Ook in het toekomstige leger zal om financiële redenen de kern beroeps-officieren slechts klein kunnen zijn, zodat zij — althans in de lagere bevelvoering —

in het gemobiliseerde leger in verhouding tot de reserve-officieren praktisch in het niet zullen verdwijnen.

Ik zie, zonder te willen zeggen dat beroepsofficieren geen aanvoerders zouden moeten zijn, dan ook de taak der beroepsofficieren allereerst gelegen in het vredesleger, de kern waaruit het oorlogsleger moet worden opgebouwd. In de *eerste plaats* althans op jongere leeftijd is hun taak daar: *Het opleiden, niet alleen van soldaten, maar ook van dienstplichtig kader en van reserve-officieren.*

Ik noem dit bewust op de eerste plaats, omdat ik mij ten volle realiseer hoe weinig het zal baten ons alle denkbare offers te getroosten, de oefentijd tot het hoogst mogelijke op te voeren, de oefeningsvoorwaarden te verbeteren, de bewapening en uitrusting te moderniseren enz., indien de beroepsinstructeurs niet uit het goede hout zijn gesneden en niet grondig hebben geleerd, dat zij de hun ten dienste staande militaire kennis op hun ondergeschikten moeten overdragen op een wijze, die de interesse van de man opwekt en tevens garandeert, dat het geleerde niet spoedig weder wordt vergeten. In één woord, zij moeten leren, hoe de beschikbare oefentijd als gevolg van de methode van instructie het hoogste rendement kan opleveren en zij moeten er van doordrongen zijn, dat het noodzakelijk is hieraan voortdurend aandacht te besteden.

Alhoewel ik mij zeer wel bewust ben, dat een groot deel van de instructie op de schouders der onderofficieren terechtkomt, acht ik het toch niet voor bestrijding vatbaar, dat de opleiding van beroepsofficieren, die behalve het zelf geven van instructie vooral een controlerende taak hebben, hierop gericht moet zijn.

In Engeland heeft men gedurende de oorlog hierop bijzonder de klemtoon gelegd. Het geven van militaire instructie heeft men tot een onderwerp van studie gemaakt, tot een vak verheven en door het combineren van alle factoren, die de instructie gunstig beïnvloeden is men er in geslaagd in de kortst mogelijke tijd een groot en zeer goed leger op te bouwen en zoals de geschiedenis ons heeft geleerd, in staat tot het uitvoeren van ondernemingen in grote stijl tegenover een goed bewapende en uitstekend uitgeruste tegenstander.

In de *tweede plaats* zullen de beroepsofficieren, zij het dan ook op latere leeftijd, zijn de *draggers van de aanvoering te velde*. Uit hen moeten worden gerecruteerd de hogere aanvoerders, de stafofficieren en de hogere troepencommandanten, omdat zij het zijn wier taak het is de ontwikkeling op mili-

tair gebied in binnen- en buitenland te volgen en te besturen en deze aan de eigen omstandigheden aan te passen.

In de *derde plaats* zullen uit hen moeten groeien de technici, met nochtans zoveel tactisch inzicht, dat zij de waarde der technische ontwikkelingen in het burgerleven voor het leger kunnen beoordelen en deze daarvoor dienstbaar kunnen maken. Op hen rust de taak het leger, hun Wapen, vooruit te brengen en op de hoogte van de tijd te houden. Daarvoor is — ten einde hen niet geheel afhankelijk van de financieel geïnteresseerde burgermaatschappij te doen zijn — een grondige technische vorming noodzakelijk.

Tenslotte zij opgemerkt, dat de beroepsofficier *het aanzien* bepaalt, dat ons beroep of liever gezegd het leger in *de burgermaatschappij* geniet. M.H., ik noem dit punt in de laatste plaats, maar zeker wil ik hiermede niet zeggen, dat ik dit punt niet van het allerhoogste belang zou achten. Maar al te zeer ben ik er van overtuigd, dat een leger slechts dan tot daden in staat is, indien het wordt gedragen door de liefde en belangstelling van het volk, een volk, dat ook bereid is zich terwille van dat leger de grootste offeringen te getroosten. Met klem moge ik er dus op aandringen, dat ons streven er op gericht moet zijn de band tussen leger en volk te verstevigen, doch tevens een zodanig leger te maken, dat het volk er vertrouwen in kan hebben en er trots op kan zijn. Uitgaande van de gedachtengang „Tout savoir c'est tout connaître, tout connaître c'est tout pardonner”, zie ik hier voor de beroepsofficier een zeer belangrijke taak weggelegd. Zij zijn het die door contact met de burgerij bestaande misvattingen moeten wegnemen en tevens belangstelling voor het leger moeten wekken. Zij moeten zich daartoe allereerst in deze milieus kunnen bewegen en tevens over een zodanige ontwikkeling — in het bijzonder algemene ontwikkeling beschikken, dat zij een debat niet behoeven te vrezen.

De helaas te vroeg ontslapen Generaal Jhr. J. Th. Alting van Geusa u, mijn vroegere directeur van de Hogere Krijgsschool aan wie ik zoveel verschuldigd ben, zag hierin in zijn in 1934 voor deze vereniging over hetzelfde onderwerp gehouden voordracht, een argument voor een degelijke wetenschappelijke opleiding. Hij achtte het althans o.a. op grond hiervan niet verantwoord de opleiding van beroeps- en reserve-officieren aanvankelijk samen te doen vallen, aangezien hierdoor de wetenschappelijke opleiding in feite tot één à anderhalf jaar zou worden teruggebracht. De Generaal M. E. van Dam van Isselt, stelde zich in het debat op vorengenoemde voordracht op het andere standpunt, waar hij beoogde:

„Het officierskorps in zijn geheel moet aan hoge eisen van morele en fysieke aard voldoen; daarmee is allerm minst gezegd, dat *ieder jong officier* aan hoge militair wetenschappelijke eisen moet voldoen. Een uitnemende hogere vorming op rijpere leeftijd voor hen, die door ontwikkeling, werkkraft en werklust, daarvoor in aanmerking komen, komt later tegemoet in het ontbrekende.

Trouwens door ontwikkeling van het karakter en van de wil zal het aantal autodidacten toenemen. Te veel leren doodt het karakter.

De zgn. militaire wetenschap verandert zo snel, dat wordt in de vakken te veel afgedaald, dan is allerlei weer volkomen veranderd, dus verouderd, wanneer men het *later* zelf nodig krijgt.”

Ten aanzien van de oefenprogramma's merkt de Generaal van Dam van Isselt verder op, dat officieren, die steeds instructeur zullen zijn van troep, kader en reserve-officieren, moeten worden opgeleid in paedagogische richting. Zij moeten leren zich beknopt, duidelijk en zakelijk uit te drukken, eigen mening te verdedigen, slagvaardig te zijn in het debat. Hun moet kracht van overtuiging worden bijgebracht. Een en ander steunt tevens het handhaven van gezag.

Tenslotte zegt hij:

„Het zijn juist het karakter, de eigendommeljkheid der individuele kracht, de oorspronkeljkheid, de zelfstandigheid, de energie van de zedelijke wil, die de bewegende krachten van een volk (en derhalve ook van het officierscorps) uitmaken.”

In dit verband haalt hij nog een uitspraak aan van Maarschalk Haig na de wereldoorlog 1914/1918 luidende:

„De hoge waarde van de Britse opleiding, die de jeugd geen grote hoeveelheid geleerdheid instampt, maar de grootste zorg wijdt aan de vorming van het karakter, is ook in deze oorlog gebleken, want in de juiste vorming van het karakter wortelt de ware discipline, die ons ook in de moeiljkste ogenblikken niet verlaat.”

Het is wel opmerkelijk, dat ook de tweede wereldoorlog heeft aange-toond hoezeer deze uitspraak nog zijn volle waarde heeft behouden.

M.H., indien ik mij thans afvraag welke eigenschappen van de beroeps-

officier moeten worden geëist en dus gedurende de opleiding moeten worden bevorderd en aangekweekt, dan meen ik, in algemene zin de formulering door de Generaal v a n D a m v a n I s s e l t te kunnen overnemen en in volgorde van belangrijkheid te moeten noemen:

1. *Roeping tot en liefde voor zijn vak*, het eerste is aangeboren, het tweede kan enigermate worden aangekweekt;
2. *Karakter*, d.w.z. besluitvaardigheid, beslistheid, stiptheid, standvastigheid, overtuiging, maar ook goede omgang met — en het goed aanvoelen van de troep;
3. *Voldoende algemene ontwikkeling en goede omgangsvormen*. Gelet op het in Nederland op zeer hoog peil staande schoolonderricht kan aan het eerste door het stellen van voldoende eisen inzake verkregen diploma's reeds in ruime mate worden tegemoet gekomen. Het laatste zal zeer zeker speciale aandacht vergen;
4. *Wetenschappelijke ontwikkeling*, zowel in technische als tactische zin in toenemende mate naarmate een hoger aantal dienstjaren is verkregen, hierbij inbegrepen de vorming tot instructeur;
5. *Ontwikkeling in sportieve geest*, teneinde ook op dit punt de troep ten voorbeeld te kunnen zijn;
6. *Kennis van reglementen en voorschriften*.

Reeds thans zullen wij moeten erkennen, dat het practisch zeer moeilijk zal zijn alle hierboven genoemde eisen ten volle tot hun recht te doen komen, zonder de eertijds beschikbare tijd van 3 jaar, aanzienlijk te overschrijden en zeker indien we daarbij bedenken, dat ook aan de practijk voldoende plaats moet worden ingeruimd.

In het verleden was het niet anders. Indien ik U dan ook thans een kort overzicht geef hoe de opleiding der beroepsofficieren in de loop der jaren is gewijzigd, dan zult U daarin een voortdurende strijd ontwaren tussen hen, die de wetenschappelijke ontwikkeling op de voorgrond stellen en hen, die daarnaast ook aan andere factoren en vooral aan de practische ontwikkeling aandacht willen besteden.

Aanvankelijk vond de opleiding tot officier in zijn geheel plaats aan de K.M.A. Gedurende de beschikbare 3 jaren stond de wetenschappelijke opleiding sterk op de voorgrond. Ofschoon ook enige tijd voor practijk was uitgetrokken werd hieraan toch slechts ondergeschikte aandacht besteed. Men ging uit van de gedachte, dat het er bij de opleiding op aankomt *goede grondslagen voor het verkrijgen van practische bekwaamheid* te leg-

gen, zodanig, dat deze later, mits in goede richting geleid, tot volle ontwikkeling kunnen worden gebracht.

Openlijk erkende men, dat de beschikbare tijd geen gelegenheid bood aan de praktische ervaring voldoende aandacht te besteden, terwijl er aan werd toegevoegd, dat de jonge officier deze geschiktheid het beste verkrijgt, *als hij eenmaal officier is, onder leiding van ouderen.*

Hier doet zich naar mijn mening wel zeer duidelijk het grote bezwaar van deze opleidingsmethode gevoelen, n.l. dit, dat de cadetten éénzelfde wetenschappelijke opleiding ontvangen, centraal geregeld en onder leiding van één verantwoordelijk persoon; de praktische vorming is echter gedecentraliseerd en gelegd in handen van diverse troepenofficieren, zodat de jonge beroepsofficier, voor wat betreft zijn praktische vorming dus geheel afhankelijk is van de commandant en de officieren waarbij hij toevalligerwijze wordt geplaatst.

Ook de Generaal Alting von Geusau, zelve zoals gezegd een voorstander van een goede wetenschappelijke opleiding, is dit bezwaar niet ontgaan, toen hij zeide:

„Zeer terecht ging toen de wetenschappelijke opleiding voor. Deze toch was niet meer in te halen, terwijl de praktische geschiktheid later nog wel *was bij te spijkeren*, vooral indien de jonge officier het onschatbare voorrecht ten deel viel in zijn eerste kapitein „een mentor te vinden“, die zich zowel op militair als maatschappelijk gebied met gestrengte, doch vaderlijke zorg met hem bezighield.”

In dit verband merk ik nog op, dat de plaats op de ranglijst werd bepaald door de uitslag van het officiersexamen en dus vrijwel uitsluitend was gebaseerd op theoretische kennis. Meerdere of mindere praktische geschiktheid, karaktereigenschappen e.d., oefenden op deze eindbeoordeling, die toch voor de verdere bevordering van de betrokken officier van zo enorme betekenis zou blijken te zijn, weinig of geen invloed uit.

Dit tekort aan praktische ervaring werd in zoverre openlijk erkend, dat in de wijziging op het boekwerk vredesorganisatiën, van 25 Maart 1913 de bepaling werd opgenomen, dat officieren der infanterie en der artillerie gedurende hun eerste officiers-jaar boven de sterkte zouden komen, waardoor dus in feite de opleidingstijd voor deze categorieën officieren op 4 jaar werd gebracht. In 1922 dwong de bezuinigingsnoodzaak ertoe deze bepaling weder in te trekken.

Ook in de daarop volgende jaren is de vraag wetenschappelijke of praktische ervaring een punt van voortdurende gedachtenwisseling gebleven. Reeds in het zelfde jaar 1922 deed de zgn. Academiecommissie het voorstel alle cadetten van het eerste studiejaar op te leiden aan de scholen voor reserve-officieren en eerst daarna aan de K.M.A., zulks omdat aan de K.M.A. het practisch onderricht veelal storend werkte op het theoretisch onderricht. Onder Minister L a m b o o y werd hieraan een begin van uitvoering gegeven, zonder dat het stelsel als zodanig werd ingevoerd.

In de jaren 1933 en 1934 werd weder enige ervaring met dit stelsel opgedaan, doordat voor leerlingen van de S.R.O. de gelegenheid werd opgesteld over te gaan naar het 2e studiejaar der K.M.A.

Het in 1934 op bezuinigingsgronden opgestelde rapport der commissie I d e n b u r g constateert:

„Voorts is het onderwijs aan de K.M.A. overwegend gericht op het bijbrengen van algemene militaire en andere kennis en in mindere mate op een rechtstreekse opleiding voor de instructieve taak, welke de jonge officieren bij de troep wacht. Hierdoor kunnen zij bij hun intrede bij de troep niet als volwaardige krachten worden beschouwd.”

En verder:

„De commissie is van mening, dat nu het aantal beroepsofficieren sterk is ingekrompen, dit stelsel niet langer gehandhaafd kan worden en dat mitsdien de opleiding van de aanstaande beroepsofficier, meer dan tot nu toe, er op gericht moet zijn, om hem voor zijn eigenlijk werk, het onderricht aan dienstplichtigen, geschikt te maken.”

Voorts stelde de commissie de vraag: „eerste jaar cadetten-opleiding aan de S.R.O.” opnieuw aan de orde. Uiteindelijk werd inderdaad tot een opleiding in deze richting besloten en werd deze in de komende jaren doorgevoerd.

M.H., ik ben mij ten volle bewust, dat in een naoorlogse tijd, als gevolg van de opgedane ervaringen waarbij sterk de nadruk op persoonlijke handelingen gedurende de oorlog wordt gelegd en waarbij de moeilijkheden en de verantwoordelijkheid der hogere, laten wij zeggen, wetenschappelijke leiders minder naar buiten blijken en dus minder worden onderkend, de aan de practijk toe te kennen waarde dikwijls schromelijk wordt overdren.

Toch aarzel ik niet te verklaren, dat een opleiding voor jonge officieren waarbij uitsluitend aandacht aan het wetenschappelijk gedeelte wordt besteed en de practijk min of meer als een quantité négligeable wordt be-

schouwd, mij niet voldoet. Als zodanig beschouw ik de opleiding tot beroepsofficier via de S.R.O. reeds als een stap in de goede richting.

Wat nu echter te doen indien in de praktijk is gebleken, dat een opleidingstijd van 3 jaar te kort is om èn de wetenschappelijke èn de praktische opleiding te verzekeren, terwijl thans enerzijds, meer dan vroeger, ja veel meer dan vroeger aandacht moet worden besteed aan: karaktervorming, algemene- en lichamelijke ontwikkeling, anderzijds de ver doorgevoerde techniek in het leger veel hogere eisen stelt aan de wetenschappelijke vorming. Er is dan ogenschijnlijk slechts één oplossing mogelijk, n.l. het totale tijdsbestek voor deze opleiding te verlengen.

Zo zouden we er toe komen voor de opleiding tot 2e luitenant een periode van bijv. 4 à 5 jaar uit te trekken, ware het niet, dat weer andere omstandigheden zich hier tegen verzetten. Ik noem in dit verband de dringend nodige aanvulling van beroepsofficieren, die sinds 1940 is afgebroken, zomede de zo zeer gewenste en nagestreefde verjonging van het officierskorps, die juist het plaatsen van jonge officieren in de subalterne rangen beoogd.

Toch is er m.i. een oplossing te vinden waardoor aan al deze ogenschijnlijk tegenstrijdige eisen kan worden voldaan, n.l. door een scherpere scheiding te maken tussen de opleiding tot 2e luitenant en de verdere vorming der officieren. Eerstgenoemde opleiding dient alsdan meer rechtstreeks te worden gericht op het beperkte doel, de taak, die de jonge officier bij zijn intrede in het leger wacht, n.l. instructeur van recruten.

De overige voor de beroepsofficier weggelegde taken, t.w. het opleiden van dienstplichtig kader en reserve-officieren, de hogere aanvoering te velde, het vervullen van staffuncties, zomede het bestuderen van tactische en technische aangelegenheden om het leger op de hoogte van zijn tijd te houden, zullen hem eerst op latere leeftijd toevallen. Hiervoor dient hij tijdens de verdere vorming te worden opgeleid. Dan echter een oordeelkundig, systematisch opgezette verdere vorming, en niet zoals vroeger, toen te hooi en te gras tactische oefeningen op de kaart, kaderoefeningen al dan niet in het terrein en voordrachten werden gehouden, al naar gelang van de activiteit van korps- of hogere commandant, maar waarin in elk geval elk systeem en waarvoor elke belangstelling ontbrak.

In de plaats hiervan dient een systeem te worden ontworpen in dezelfde geest als destyds de toenmalige Inspecteur der Artillerie voor de schiettechnische opleiding van zijn artillerie-officieren opstelde, waarbij de betrokken officier door het achtereenvolgens volgen van in belangrikheid toe-

nemende cursussen wordt voorbereid op een hogere of een speciale door hem te bekleden functie.

Zulks heeft het voordeel dat:

1. De aanvankelijke opleiding tot officier meer dan voorheen op practijk, karaktervorming enz. kan worden gericht;
2. De officieren de kennis voor een bepaalde rang eerst op het oogenblik wordt bijgebracht, dat zij deze het meest behoeven;
3. Deze kennis niet verouderd is.

Het spreekt wel van zelf, dat een dergelijk systeem van officiersvorming zijn neerslag in de organisatie moet vinden, met andere woorden, dat de organisatie er rekening mede moet houden, dat op bepaalde tijdstippen een aantal officieren aan de dienst kan worden onttrokken voor het volgen van cursussen, zonder dat de dienst zelve hiervan hinder ondervindt.

Geschiedt dit niet, en wordt het aantal beroepsofficieren te krap toegemeten, dan zal als gevolg van de cursussen, een incompleet aan officieren bij de recruitenopleiding ontstaan, met het gevolg, dat wat aan de ene zijde wordt gewonnen, aan de andere zijde wordt teniet gedaan.

Indien ik U thans heb uiteengezet waarom naar mijn mening de opleiding tot officier meer dan voorheen op de practijk gericht moet zijn en dat ik alleen reeds daarom de opleiding tot beroepsofficier via de S.R.O. als een stap in de goede richting beschouwde, wil ik toch op de vraag of de S.R.O. in beginsel bij de opleiding der beroepsofficieren moet worden ingeschakeld even nader ingaan. Ik zal mij daarbij echter beperken. Deze kwestie heeft in de vorige jaren reeds zoveel stof doen opwaaien en is reeds zo uitvoerig besproken, dat ik haar als genoegzaam bekend mag veronderstellen. Ik wil dan ook volstaan met een korte opsomming van de voor- en nadelen aan het inschakelen van deze inrichting verbonden, daarbij vooropstellende, dat de opleiding aan de S.R.O. op de practijk gericht dient te zijn en het vormen van aanvoerders ten doel heeft, waarbij karaktervorming, omgang met de troep, lichamelijke ontwikkeling en kennis van reglementen de grondslagen van het leerplan vormen.

Als voordelen zijn aan te merken:

1. *Een betere verstandhouding tussen a.s. beroeps- en reserve-officieren*, een argument, M.H., dat ik onderschrijf doch dat men toch ook weer niet te zwaar moet afwegen. Aan het einde van de opleiding aan de S.R.O. valt het jaar uiteen en sporadisch zullen enkele officieren, die toevalligerwijze bij hetzelfde regiment terechtkomen, elkaar later ontmoeten. Van meer belang acht ik het echter, dat de nog betrekkelijk

jonge a.s. cadetten — zij toch zullen onmiddellijk na het voltooien van hun studie aan de Middelbare School tot de S.R.O. worden toegelaten — in aanraking komen met ouderen, (een deel van de adspirant-reserve-officieren zal immers om studieredenen uitstel van eerste opkomst worden verleend) hetgeen hun algemene ontwikkeling ten goede komt. Omdat juist dit, wat ik als een voordeel aanvoel, door velen als een bezwaar wordt aangemerkt, wil ik in dit verband nog een uitspraak van de toenmalige Kapitein Keppel Hesseling, destijds commandant van de S.R.O.B.A. aanhalen, waar deze zegt:

„Nu heb ik de bezwaren van het samenbrengen van jongelui van deze verschillende leeftijden (17—25 jaar) van welke bezwaren zo hoog wordt opgegeven, nimmer gevoeld. Ik zou haast zeggen integendeel. Juist de ouderen d.z. de afgestudeerden, de meesters in de rechten, de ingenieurs hebben een zeer goede invloed op de jongeren en uit een oogpunt van tucht doen zich niet de minste bezwaren voor. Ik heb in die 8 jaren nimmer last met de tucht gehad en zeker niet met de ouderen; de moeilijksten zijn de eerste jaarsstudenten, die juist in volle vrijheid in het leven hebben gestaan.”

2. Een *tweede, groot voordeel* is de *betere selectie*. Alhoewel de officiers-adspiranten tegenwoordig na een oppervlakkige test bij de indelingsraad, nog uitvoerig psychologisch en grafologisch bij het officiers-selectiecentrum worden getest, acht ik het toch van groot belang, dat de commandanten der scholen, die de adspirant-beroepsofficieren geruime tijd onder hun bevelen hebben gehad en dus juist op het punt van karakter, van militaire aanleg, wijze van optreden, sportiviteit en vooral van gezinsbeschaving, een behoorlijk oordeel kunnen uitspreken, de gelegenheid krijgen van hun mening te doen blijken, waardoor het theoretisch oordeel van de officiersselectie-commissie kan worden getoetst aan het practisch oordeel van de C.-S.R.O. Op deze wijze ontstaat een waarborg dat inderdaad slechts zeer goede adspirant-beroepsofficieren voor opleiding worden toegelaten, hetgeen het aanzien van het officierscorps en dus van het leger, zomede de bruikbaarheid daarvan moet verhogen.
3. *Voordelen van financiële aard*, omdat de K.M.A. van kleinere omvang kan zijn en niet gedeeltelijk een doublure van de S.R.O. is.

4. Het voordeel, dat indien door oorlog of mobilisatie de opleiding aan de K.M.A. moet worden afgebroken, de daar *aanwezige cadetten, die reeds tot reserve-officier zijn opgeleid, als zodanig kunnen intreden.*

Tegenover deze voordelen staan echter ook nadelen n.l.:

1. De opleiding tot beroepsofficier is *gedeeltelijk in handen van de gouverneur der K.M.A., gedeeltelijk in handen van de diverse commandanten S.R.O.* Het zal wel geen nader betoog behoeven, dat *gedeelde verantwoordelijkheid* nooit bevorderlijk kan zijn voor het volgen van een strakke lijn in de opleiding, terwijl gemakkelijk verschillende opvattingen betreffende bijv. tucht, karaktervorming, e.d. aan het licht kunnen treden, die een zeer nadelige invloed op de opleiding kunnen uitoefenen.
2. Het *verdelen van het leerplan* voor beroepsofficieren in een praktische opleiding tot reserve-officier met een theoretische aanvulling aan de K.M.A. brengt zijn eigenaardige — alhoewel niet onoverkomenlijke moeilijkheden met zich mede en kan gemakkelijk aanleiding geven tot herhalingen.
3. De *tijd*, die de cadetten gezamenlijk *op de K.M.A. doorbrengen wordt korter*, hetgeen ik in het bijzonder voor de karaktervorming als een nadeel moet aanmerken.
4. De *opleiding der reserve-officieren* is in het algemeen gespecialiseerd, terwijl van de beroepsofficier toch in elk geval een algemene kennis van het materieel van zijn wapen en het gebruik daarvan moet worden geëist.

Alhoewel persoonlijk misschien het meest de voorkeur gevende aan een opleiding uitsluitend aan de K.M.A., ben ik toch van oordeel dat voor- en nadelen hier nagenoeg tegen elkaar opwegen en het een kwestie van appreciatie mag worden genoemd of men aan het ene — dan wel aan het andere systeem de voorkeur geeft. Tenslotte heeft hoofdzakelijk de betere selectiemogelijkheid de doorslag gegeven en is tot een opleiding via de S.R.O. besloten.

Gelet op de goede resultaten, die in het verleden met dit systeem zijn be-

reikt, geloof ik, dat deze keuze allzins gerechtvaardigd is. Het is in dit verband van belang te vermelden dat de opleiding via de S.R.O. voor Pioniers en Verbindingsdienst — niet is door te voeren. Voor deze beide wapens is een opleiding alleen aan de K.M.A. noodzakelijk, om de technische eisen voldoende tot hun recht te doen komen.

Tenslotte nog een enkel woord over de van verschillende zijden gepropageerde idee ook de *kaderscholen in te schakelen* voor de opleiding van aspirant reserve- en beroepsofficieren. In feite zou dit betekenen dat de voor opleiding beschikbare tijd van ongeveer 11 maanden, zou worden gesplitst in een tijdvak van 6 maanden, gedurende hetwelk de opleiding tot dienstplichtig onderofficier plaats vindt en één van 5 maanden voor de verdere vorming tot reserve-officier.

Zij, die voor dit voorstel pleitten wezen terecht op de omstandigheid dat door de aspirant-reserve-officieren eerst tot onderofficier op te leiden, aan het eind van de eerste 6 maanden opnieuw een mogelijkheid tot selectie wordt geopend en men zich op dat ogenblik nog steeds kan afvragen of de voor reserve-officier bestemde dienstplichtige inderdaad wel de kwaliteiten daarvoor bezit. Zo neen, dan zou men beter doen hem voor onderofficier te bestemmen, hetgeen een grote verbetering ten opzichte van het vroeger aan de scholen voor reserve-officieren gevolgde stelsel zou betekenen, waar men in feite met ongeschikte aspirant-reserve-officieren geen raad meer wist.

M.H., ik behoef U wel nauwelijks te zeggen dat ik van een opleiding tot reserve-officier via de kaderscholen bepaald geen voorstander ben. Dezelfde nadelen, die ik hiervoor heb genoemd toen wij spraken over een opleiding tot beroepsofficier via de S.R.O., herhalen zich andermaal maar in nog sterker mate.

In plaats van één man, verantwoordelijk voor de gehele opleiding van beroeps- resp. reserve-officieren, zijn thans verantwoordelijk, de C.-kaderschool, de C.-S.R.O. en voor wat betreft de beroepsofficieren bovendien de gouverneur der K.M.A. en de werkelijkheid in deze staat ons nog duidelijker voor ogen indien wij bedenken, dat deze aspirant-officieren kunnen komen van acht verschillende kaderscholen en vijf verschillende S.R.O.'s.

Ik vraag mij af hoeveel tijd het zou kosten, ja of het practisch wel mogelijk is van deze van zoveel verschillende scholen afkomstige en dus qua opvattingen en instelling zeer verschillende leerlingen nog één geheel te maken, gelijk ingesteld en met gelijke opvattingen, omtrent eer, plicht,

discipline enz. enz., hetgeen toch het uiteindelijke doel van een opleiding tot officier — en tot beroepsofficier in het bijzonder — moet zijn.

Tenslotte wijs ik er nog op dat het aan het einde van de kaderschool wel zeer moeilijk wordt de leerlingen voor S.R.O. aan te wijzen. Doet men dit — wat voor de hand zou liggen — op grond van de behaalde resultaten en wijst men dus hen aan, die bij het examen voor dienstplichtig onderofficier de beste resultaten behaalden, dan geloof ik niet, dat deze wijze van selecteren een verbetering zou betekenen. De eisen, welke aan een onderofficier worden gesteld, zijn toch geheel andere dan die voor een officier en met de meeste nadruk wil ik mij kanten tegen hen, die beweren, dat een zeer goed onderofficier ook ten alle tijde een goed officier zal zijn.

Kiest men een andere methode om de aspirant-officieren aan te wijzen, waarbij men dus ook andere factoren dan de behaalde examenresultaten een rol laat spelen, dan laadt men gemakkelijk het odium van partijdigheid, van bevooroordeeld zijn op zich en zo dit al algemeen zou worden aanvaard, dan nog kan ik mij niet losmaken van de gedachte, dat de onderofficier, die ondanks een goed examen niet voor de officiersopleiding wordt aangewezen, doch anderen met mindere resultaten wel ziet gaan, zich teleurgesteld moet voelen, hetgeen een goede geest in de troep niet bevordert.

Ik geloof dan ook dat de juiste oplossing werd gevonden toen werd vastgesteld, dat de opleiding tot reserve-officier uitsluitend aan de scholen voor reserve-officieren zal plaats vinden.

De mogelijkheid om na bijv. 6 maanden overplaatsingen over en weer te doen kan immers toch bestaan, indien men zorg draagt de programma's van kaderschool en S.R.O. zo op elkaar in te stellen, dat zij gedurende de eerste 6 maanden niet te zeer uiteenlopen en het aantal in opleiding genomen leerlingen enige vermindering toelaat.

Uitgaande van de voorafgegane beschouwingen werd het plan voor de officiersopleiding ontworpen, waarvan ik U de bijzonderheden thans nader wil toelichten. Aangezien het niet mogelijk bleek te zijn voor alle wapens een overeenkomstige oplossing te vinden, dit als gevolg van de hogere technische eisen, die ten aanzien van pioniers en verbindingdienst moesten worden gesteld, werden afzonderlijke plannen ontworpen voor Infanterie, Artillerie en Cavalerie enerzijds en Verbindingsdienst en Pioniers anderzijds, terwijl ook de opleiding van officieren der Militaire Administratie op deze basis zal worden tot stand gebracht. Uiteraard zijn dezelfde grondgedachten van toepassing.

a. Infanterie, Artillerie en Cavalerie.

De aspirant-officieren komen in beginsel gelijk met hun lichter, dus op 20-jarige leeftijd onder de wapenen. Echter bestaat voor hen, die van huis uit de wens koesteren beroepsofficier te worden, de gelegenheid vroeger, d.w.z. onmiddellijk na het beëindigen van hun studie aan de middelbare school in dienst te treden. Zodoende worden de a.s. beroepsofficieren betrokken uit twee categorieën personeel, n.l.:

1. uit hen, die van stonde af aan de wens daartoe te kennen gaven;
2. uit hen, die in opleiding voor reserve-officier zijnde, alsnog gaarne in beroepsdienst willen overgaan.

Algemeen werd het van groot belang geacht, dat de aspirant-officieren, alvorens naar de S.R.O. te gaan, de *gebele elementaire oefening* der recruten in de kazerne en met de andere soldaten, die in opleiding zijn, volgen. Op deze wijze leert hij het soldatenleven in de kazerne door en door kennen en kan hij zich later beter in de gedachtengang der soldaten verplaatsen. In verband hiermede worden de aspirant-officieren dan ook niet bij één onderdeel verenigd, doch leven zij, over de verschillende onderdelen verdeeld te midden der soldaten.

Na gedurende ongeveer 3 maanden de opleiding tot geoefend soldaat te hebben gevolgd, volgt een cursus van 11 à 12 maanden aan de S.R.O., waar de a.s. officier dus tot aanvoerder wordt gevormd. Het onderwijs is op praktische leest geschoeid. Behalve aan kennis en gebruik van materieel, wordt bijzondere aandacht besteed aan lichamelijke oefening en begrip voor en omgang met de troep.

Na het beëindigen van de S.R.O. gaat de opleiding der a.s. reserve-officieren en die der a.s. beroepsofficieren in verschillende richtingen en wordt meer de klemtoon op het uiteindelijke doel der opleiding, nl. resp. aanvoerder en instructeur gelegd.

Voor de *reserve-officieren* breekt nu een tijdvak aan, waarin zij gedurende 3 à 4 maanden het op de school geleerde, bij de troep gaan toepassen.

Zij worden daartoe aanvankelijk in een onderofficiersfunctie, doch al zeer spoedig als vaandrig (kornet) in een officiersfunctie ingedeeld en nemen als commandant van een kleiner onderdeel deel aan het laatste gedeelte van de opleiding der recruten, die een half jaar later dan zij zelf onder de wapenen zijn gekomen, dus gedurende de periode, dat oefeningen in compagnies- en hoger verband worden gehouden.

De a.s. *beroepsofficieren* worden nu verder in hun richting opgeleid. Allereerst moeten maatregelen getroffen om aan het aan de opleiding via

de S.R.O. verbonden nadeel — n.l. de gespecialiseerde opleiding, waardoor de adsp. officier slechts een deel van het tot zijn wapen behorende materieel heeft leren kennen — tegemoet te komen. Hiertoe is een cursus van enkele maanden aan de school van zijn wapen (Infanterieschool, Artillerie-school enz.) ingevoegd, gedurende welke tijd hem kennis van het overige tot zijn wapen behorende materieel wordt bijgebracht en de reeds verkregen kennis wordt verdiept. Zulks is te meer noodzakelijk omdat tijdens de verdere opleiding aan de K.M.A. hieraan niet meer te veel aandacht kan worden besteed.

Dit nadeel van de specialisatie op de S.R.O., bezien uit een oogpunt van opleiding beroepsofficieren, moge ik nog nader toelichten. De beschikbare tijd laat niet toe van de reserve-officieren all round officieren te maken, die bekend zijn met al het aanwezige materieel. Daarom worden zij voor zoveel de infanterie betreft opgeleid tot tirailleur-officier, dan wel gespecialiseerd voor de zware wapenen, het infanteriegeschut, de verbindingen, de carriers of het motortransport; bij de artillerie bestemd voor hetzij de veldartillerie, de pantserdoelartillerie of de luchtdoelartillerie. Wat nu voor de reserve-officieren een voordeel is, dat mijns inziens niet nader behoeft te worden toegelicht, is een nadeel voor de beroepsofficieren.

Het aantal beroepsofficieren laat niet toe hen wapensgewijze in niet onderling verwisselbare groepen te verdelen. Een beroepsofficier van bijv. de veldartillerie moet ook bij de pantserdoelartillerie dienst kunnen verrichten, zo goed als bijv. een officier-tirailleur bij de bren-guncarriers moet kunnen dienen.

Daar de verscheidenheid van materieel, bij de verschillende wapens in gebruik, het m.i. niet meer mogelijk maakt van de officier een grondige kennis van al het materieel van zijn wapen te vergen, is het in elk geval aangewezen hem een zekere algemene kennis daarvan bij te brengen, terwijl hij de details daarvan tot de zijne moet maken op het ogenblik, dat hij bij een bepaald wapen wordt ingedeeld.

Ik acht het echter van het meeste belang dat een beroepsofficier der infanterie ten volle vertrouwd is met de techniek en tactiek der tirailleurs — de grondslag van het wapen.

Het verdient mijns inziens dan ook aanbeveling de aspirant-beroepsofficier der infanterie in beginsel bij de tirailleuropleiding in te delen. Voor wat betreft de artillerie dient om overeenkomstige redenen indeling van aspirant-beroepsofficieren bij de opleiding der veldartillerie, wellicht overweging.

b. Pioniers en Verbindingsdienst.

P.M.

Alvorens thans van het onderwerp opleiding aan de S.R.O. af te stappen nog een enkel woord over de *selectie* en over de aan de aspirant-officieren te verlenen *rangen*.

Wat betreft de selectie meen ik er op te moeten wijzen, dat bij de gevolgde gedachtengang van een tweetal axioma's is uitgegaan, die niet onvermeld mogen blijven, nl.:

1. In de eerste plaats is uitgegaan van de gedachte, dat het aantal gegadigden om beroepsofficier te worden, zo groot is, dat ondanks de voortdurende selectie, toch een voldoende aantal overblijft om in de behoefte te voorzien. Het ligt thans niet op mijn weg op deze aangelegenheid verder in te gaan. Laat ik echter volstaan met er op te wijzen, dat een goed officierskorps slechts dan is verzekerd, indien een ruime keuze mogelijk is.

Eensdeels wordt het aantal gegadigden bepaald door de belangstelling van het Nederlandse volk voor zijn leger en door de plaats, die de officieren in de burgermaatschappij innemen. Het zijn echter niet uitsluitend ideële overwegingen, die iemand doen besluiten officier te worden. Wel degelijk spelen de hem geboden vooruitzichten, zowel in financieel opzicht als uit een oogpunt van bevordering hierbij een voorname rol. Mogen zij, die hierover hebben te beslissen, zich dit duidelijk voor ogen stellen.

2. In de tweede plaats is uitgegaan van de gedachte, dat het O.S.C. geen fouten maakt, in zoverre dat het uitgesloten moet worden geacht, dat een aspirant-officier, die over officierseigenschappen beschikt door het O.S.C. wordt afgewezen. En toch acht ik een dergelijke foutieve beslissing geenszins uitgesloten. Waarom zou het O.S.C. uitgerekend de enige instantie zijn waar gewerkt wordt, doch nimmer fouten worden gemaakt.

Inmiddels is een aspirant-officier van een dergelijke foutieve beslissing de dupe, immers voor hem bestaat geen mogelijkheid meer op enigerlei wijze de onjuistheid van het over hem uitgesproken oordeel te bewijzen. Uit billijkheidsoverwegingen acht ik het dan ook beslist noodzakelijk, dat zij, die door het O.S.C. zijn afgewezen, desgewenst — op welke wijze dan ook — de gelegenheid wordt geboden over deze beslissing in beroep te komen. Een tweede onderzoek door een O.S.C., ook al zou dit een andere instantie zijn, acht ik in deze niet afdoende. In elk geval dient aan het

oordeel van de C.-kaderschool, waar betrokkene vermoedelijk is terecht gekomen, een belangrijke waarde te worden toegekend.

Wat het tijdstip waarop de verschillende rangen moeten worden bereikt betreft het volgende. Uitgangspunt is hierbij geweest, dat a.s. beroeps- en reserveofficieren, die gelijktijdig onder de wapenen zijn gekomen, ook gelijktijdig officier moeten worden. Het systeem, dat de reserve-officieren ouder in ancienniteit waren dan de beroepsofficieren heeft in de practijk zoveel tegenkanting ondervonden, dat men hierop reeds voor de oorlog is teruggekomen en ook nu zie ik geen reden om van de toen genomen beslissingen af te wijken.

Gaan wij uit van de gedachte, dat de cadet na een $3\frac{1}{2}$ jarige opleiding officier wordt, dan betekent dit, dat de aspirant-reserve-officier eerst 28 maanden na het verlaten van de S.R.O. de rang van 2e luitenant krijgt.

In aanmerking nemende, dat de aspirant-reserve-officier na zijn eerste oefening gedurende dit tijdperk vermoedelijk slechts éénmaal en dan nog voor beperkte tijd onder de wapenen komt, acht ik zulks geen bezwaar.

Een andere kwestie is echter de veel omstreden *vaandrigsvang*.

Teneinde zoveel mogelijk overeenstemming te houden met de dienstplichtigen, die voor onderofficier worden opgeleid is het billijk, dat de aspirant-officieren gelijk met eerstgenoemde categorie de al dan niet titulaire rang van sergeant (wachtmeester) krijgen, dus ongeveer 6 maanden na het betreden van de S.R.O. Ik vermoed, dat deze gedachtengang weinig bezwaren zal ontmoeten.

Het gaat echter over de vraag of hij daarna al dan niet vaandrig moet worden. Het is mij uiteraard bekend, dat er vele officieren zijn, die zich ernstig tegen de rang van vaandrig kanten en daarbij aanvoeren, dat

— de rang van vaandrig de hoogste onderofficiersrang van adjudant-onderofficier naar beneden haalt, ook al omdat het distinctief hetzelfde is;

— een vaandrig geen vlees en geen vis is. De ene keer wordt hij tot de onderofficieren, de andere keer tot de officieren gerekend;

— de rang van vaandrig, in het bijzonder op de K.M.A., moeilijkheden ten aanzien van de inwendige dienst geeft.

Vermoedelijk zijn er nog wel meer bezwaren aan te voeren en ik erken gaarne de betekenis daarvan. Ik merk echter op, dat *voor de opleiding van aspirant-reserve-officieren de rang van vaandrig beslist noodzakelijk is*.

Na het verlaten van de S.R.O. gaan de leerlingen zoals wij zagen naar de troep, aanvankelijk nog in de rang van sergeant (wachtmeester), zulks om ook in deze rang nog enige practische ervaring op te doen. Ik denk hier

aan het zijn van wachtcommandant, sergeant van de week en dergelijke functies. De bedoeling is echter, dat zij ervaring op doen voor hun toekomstige bestemming, d.w.z. in de praktijk als officier, een troep leren commanderen.

Daarvoor is het nodig, dat zij bij oefeningen in officiersfuncties worden ingedeeld en als zodanig boven de ingedeelde sergeanten-majoor staan. Juist daarom is de rang van vaandrig mijns inziens voor a.s. reserve-officieren *noodzakelijk*.

Teneinde hen de gelegenheid te bieden zich gedurende deze tijd buiten dienst geheel in het officiersmilieu in te leven, acht ik het bepaald nodig, dat zij in de officierscantines worden toegelaten, waardoor zij niet alleen op de hoogte komen van de gebruiken en gewoonten aldaar, maar ook kennis nemen van bestaande opvattingen en vertrouwd geraken in de omgang met meerderen buiten dienst, waarvoor hen later slechts de gelegenheid wordt geboden gedurende de weinige keren, dat zij voor beperkte duur onder de wapenen komen. Het heeft mij dan ook zeer verheugd, dat een order van deze strekking van de Chef van de Generale Staf is uitgegaan.

Voor de cadetten acht ik de rang van vaandrig minder noodzakelijk, omdat zij niet uit opleidingsoverwegingen geboden is. Indien men de cadet in het laatste deel van zijn opleiding aan de K.M.A. de vaandrigsrank wil geven, teneinde de tegenstelling tot zijn collega's waarmede hij op de S.R.O. is geweest te verminderen, kan ik mij hiermede verenigen. Bepaald noodzakelijk lijkt mij dit echter niet. Inmiddels heeft de Minister van Oorlog beslist, dat de rang van cadet-vaandrig niet opnieuw zal worden ingevoerd.

Na de school van zijn wapen te hebben doorlopen doet de cadet zijn *intrede op de K.M.A.* De feitelijke wapentechnische vorming moet thans grotendeels als geëindigd worden beschouwd. Zij vormt althans geen hoofdzaak meer. De hieraan nog te besteden tijd, die mede gebruikt kan worden voor de vorming tot instructeur, heeft in algemene zin ten doel de verkregen kennis te onderhouden, zij het dan ook, dat aan schietmethodes en vuurleiding nog aandacht moet worden besteed.

Bijzondere aandacht vragen echter:

- de karaktervorming;
- de algemene ontwikkeling en de omgangsvormen;
- de wetenschappelijke vorming;
- de opleiding tot instructeur;
- de sportieve ontwikkeling.

Ik noem deze punten in deze volgorde zonder daarmede een bepaalde appreciatie te willen uitdrukken. Wel merk ik echter op, dat aan karaktervorming, algemene ontwikkeling en omgangsvormen zeer zeker, in tegenstelling tot vroeger, bijzondere aandacht moet worden besteed.

Ik moge thans deze punten nader toelichten.

Allereerst dan *karaktervorming, algemene ontwikkeling en omgangsvormen*. Ik voeg deze punten bewust te samen omdat, hoezeer zij ook theoretisch gesproken geheel verschillende en scherp te scheiden begrippen vormen, bij het aankweken daarvan zozeer eenzelfde gedachtengang moet worden gevolgd, dat zij moeilijk te scheiden zijn.

Reeds eerder heb ik op de grote betekenis van deze eigenschappen gewezen, omdat naar mijn mening hierdoor het aanzien en de plaats van het officierskorps en daardoor van het leger in de burgermaatschappij worden bepaald. De vraag is echter hoe, op welke wijze, moeten deze eigenschappen worden aangekweekt?

En hiermede komen we allereerst midden in het vraagstuk van externaat of internaat terecht.

Indien wij hoofdstuk IX van het door de toenmalige Kapitein K.N.I.L. C. P. Brest van Kempen geschreven boekje „Onderwijs en opvoeding aan de Koninklijke Militaire Academie” opslaan, dan voert deze oudleraar een betoog, dat ik hierna in het kort heb samengevat.

Na te hebben geconstateerd, dat de opvoeding belangrijker is dan de intellectuele vorming omdat in het algemeen de hoedanigheid van iemands werk meer van zijn karaktereigenschappen dan van zijn kennis afhangt, wijst hij er op, dat het internaat der academie met de vele verbodsbepalingen en het stelsel van straffen een dusdanige inwerking heeft op het moreel en het bewustzijn van de leerling, dat het gedurende vele jaren en veelal gedurende zijn gehele leven een onuitwisbaar stempel drukt op zijn doen en laten.

Als noodzakelijke eigenschappen van een officier noemt hij vastheid van karakter, plichtsbesef, zelfstandigheid, waarheidsliefde, initiatief, moed om verantwoordelijkheid te dragen, tact in het handhaven van de krijgstucht, — eigenschappen niet alleen nodig voor een goed officier, maar in het algemeen voor een ieder, die in een civiele betrekking bestemd is om op te klimmen tot de hoogste rangen.

Voor het aankweken van wilskracht, plichtsbesef en initiatief moeten de jongelieden in ruime mate zelfstandig worden gelaten en juist deze zelfstandigheid laat op de K.M.A., waar zij de ganse dag onder toezicht staan.

en waar alles voor hen is geregeld en klaar gemaakt, alles te wensen over.

De cadet wordt gecontroleerd overdag, des nachts, op de slaapzalen zowel als bij de aanvang van iedere les, tijdens de avonduren en gedurende de eigen oefening. Is het dan wonder vraagt hij, dat er in het leger dikwijls een te grote neiging tot controleren en surveilleren bestaat. Is het dan niet heel natuurlijk, dat die neiging door velen onsympathiek wordt gevonden, omdat zij onwillekeurig doet denken aan een ongemotiveerd gebrek aan vertrouwen. In plaats van op te voeden tot plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel, wordt dit gedood, wanneer ieder meerdere weder een controleur boven zich heeft.

Laten we beginnen aan te nemen, dat ieder zijn plicht doet en van goede wil is, dan slaan we veel minder de plank mis dan wanneer we het omgekeerde aannemen. *Self government is helaas nog een ongehoorde klank in het leger.*

Zonder er zich zelf van bewust te zijn, gaat hij dan voort, hebben de door deze school afgeleverde officieren die geest overgeplaat op het gehele leger. Is het dan niet vanzelfsprekend, dat er doorlopend onder hen stemmen opgaan, die klagen over gebrek aan waardering voor hun werk van de zijde van het volk. Men kan nu eenmaal niet straffeloos een methode van opvoeding toepassen, die indruist tegen de natuurlijke aard der mensen.

Na op niet van humor ontblote wijze een enorm aantal verbodsbepalingen uit de consignes voor de cadetten te hebben opgesomd, met vele waarvan — ik moet het bekennen — ook ik eertijds moeilijkheden ondervond, constateert hij, dat het bij zulk een stelsel niet is te vermijden, dat vele straffen worden uitgedeeld, dikwijls voor zeer onbelangrijke overtredingen. Het gevolg hiervan was weer, dat de neiging ontstond om het met het spreken van de waarheid niet zo nauw te nemen. Het werd een soort spel tussen twee partijen. De ene partij controleert en inspecteert aan de hand van de talrijke verbodsbepalingen en straft zo nodig, de andere partij tracht zich zoveel mogelijk aan contrôle te onttrekken, doch eenmaal op een overtreding betrapt zijnde, tracht zij zich met gebruikmaking van alle middelen aan straf te onttrekken.

Het systeem, zegt hij, leidt hoogstens tot slaafse onderworpenheid, nimmer echter tot goede militaire tucht. Al werden in de loop der jaren meer vrijheden toegestaan, toch bleven de cadetten min of meer opgesloten, van de burgersamenleving afgezonderd en dat op een leeftijd, waarop energie en levenslust gelegenheid moeten hebben zich te ontplooiën, wil het individu niet in zijn natuurlijke ontwikkeling geknot worden of de overmaat

van vitaliteit zich niet langs minder gewenste paden een uitweg banen.

Hij concludeert tenslotte, dat het systeem van opvoeding aan de K.M.A., met zijn vele verbodsbepalingen verkeerd is, daar het niet ontwikkelend, doch verslappend werkt op het initiatief, de wilskracht en de zelfstandigheid der leerlingen. Geen innerlijk, uit de eigen ziel voortkomend plichtsbesef wordt daar aangekweekt, doch een gehoorzaamheid, die voor een groot deel berust op vrees voor straf. In plaats van de leerlingen te oefenen in de kunst om *zich zelf* te leiden en te beheersen leert men hun hoe zij zich *door anderen* moeten laten leiden.

Vaak, zegt hij, hoort men het beginsel uitspreken: „Om te kunnen bevelen moet men eerst hebben geleerd wat gehoorzaamheid betrachten is”. Dit beginsel is ongetwijfeld juist, maar de opvoeder geve zich vooral eerst rekenschap van de aard der aan te kweken gehoorzaamheid. Deze moet stemmen op een innerlijk plichtsbesef, want slechts deze gehoorzaamheid is het, waarop men ook onder moeilijke omstandigheden kan vertrouwen.

M.H., op gevaar af met velen van U — die in de op de K.M.A. gevolgde methodes de officiersopleiding bij uitnemendheid wensden te zien — ernstig van mening te verschillen, moet ik bekennen, dat deze woorden van de Kapitein Brest van Kempen mij uit het hart zijn gegrepen. De weinige oorlogsdagen hebben mij te zeer de overtuiging gegeven, dat met de tucht zoals die tot 1940 werd gekweekt, niet datgene wordt bereikt wat men zich daarvan voorstelt. Ook daarom stem ik in, met zijn verder betoog waar hij zegt: „Tucht betekent opvoeding van de wil. Bij die opvoeding behoort men het individu te wennen aan het zelfstandig nakomen van zijn plichten uit eigen vrije wil.”

Dit is mijns inziens alleen maar mogelijk als men hen aan zelfstandigheid went, terwijl de contrôle en het aantal verbodsbepalingen tot een minimum beperkt blijft. Waarom — zegt de Kapitein Brest van Kempen mijns inziens volkomen terecht — mag een cadet niet zonder toestemming van de gouverneur in een auto zitten. Waarom heeft hij die toestemming nodig voor het gebruiken van een middagmaal in een restaurant? Waarom..... en zo zouden we door kunnen gaan met het stellen van vragen, waarop het antwoord niet moeilijk te geven is.

De ontwerpers dier bepalingen immers hebben niet de karaktervorming der leerlingen op het oog gehad, doch wel de minder aangename gevolgen, die misschien zouden ontstaan wanneer bijv. een cadet in een auto of in een restaurant zich luidruchtig zou gedragen of enige andere buitensporigheid zou begaan.

Zulke bepalingen wijzen op gebrek aan moed om risico te dragen. Geen zedelijke opvoeding kan goede vruchten afwerpen als de opvoeders te weinig durven wagen. Angstvalligheid is evenals zorgeloosheid een vijandin van de karaktervorming.

Minder goed kan ik mij echter verenigen met het middel, dat deze officier ter verbetering van de hier geschetste kwalen aanbeveelt, nl. geen internaat, maar de leerlingen extern.

Wel zeer duidelijk wordt dit gezegd in het plan tot reorganisatie van het militair onderwijs, waaraan ook deze officier medewerkte en waarin staat vermeld:

„Een militair internaat moet er niet zijn. Wil men eisen, dat de geest in het leger, de geest van het volk is, dan moet het aankweken van een kastegeest, waartoe het militaire internaat ongetwijfeld leidt, worden voorkomen. Ook voor de studie is het internaat af te keuren; wel is waar wordt er de laatste tijd gewezen op buitenlandse colleges, doch dit zijn in de regel *weelderig ingerichte internaten*, waar bijv. ieder student over één of twee kamers beschikt.”

Een tweetal vragen dringt zich bij het lezen van deze regels bij mij naar voren.

In de eerste plaats, hoe stelt de Kapitein Brest van Kempen zich voor voldoende invloed uit te oefenen op het aankweken van karaktereigenschappen, die hij hiervoor op zo welsprekende wijze heeft uiteengezet, indien hij de leerlingen uitsluitend gedurende de lessen ter beschikking heeft. Het wil mij voorkomen, dat hij hier vrijwillig afstand doet van voordelen om een systeem na te jagen, dat inderdaad een zekere zelfstandigheid waarborgt, maar waarvan geenszins vaststaat, dat dit een zelfstandigheid is die zich in de goede richting ontwikkelt.

In de tweede plaats blijkt hier een zekere afkeer van weelderig ingerichte internaten. Ik vraag mij af waarom toch uitgerekend de militaire gebouwen en inrichtingen van alles wat maar enigszins aan weelde doet denken, verschoond moeten blijven. Waarom toch moet het uitgesloten worden geacht dat aspirant-officieren in een omgeving worden gebracht waar zij zich thuis gevoelen en waar rust en gezelligheid hen tot studie uitnodigen en waar zij niet de behoefte gevoelen het gebouw, buiten de diensturen, zo spoedig mogelijk te verlaten.

Een geheel andere gedachte ten deze volgt het *Nederlands Opleidings-*

instituut voor het Buitenland (N.O.I.B.), gevestigd op het Kasteel Nijenrode te Breukelen, welk instituut blijkens haar brochure ten doel heeft jonge mannen op te leiden tot waardige en bekwame vertegenwoordigers van Nederland in het buitenland.

Uit deze brochure haal ik het volgende aan:

„De internaatsvorm is gekozen, omdat juist daarin het kenmerkend streven van het N.O.I.B. tot zijn recht zal kunnen komen: karaktervorming, ontwikkeling van saamhorigheidsgevoel, van zelftucht, plichtsgevoel en burgerzin; aankweking van goede manieren en omgangsvormen; daarnaast de ontwikkeling van een gezond en geoefend lichaam. Practische kennis van het gezelschapsleven zal worden bijgebracht. Debatavonden, voortdurende omgang met buitenlandse leerkrachten voor de vreemde talen, bezoeken en lezingen van voor- aanstaande personen, uit ons land en uit de vreemde, gevolgd door uitvoerige besprekingen en kortere of langere verslagen, eigen research werk worden op de maatschappelijke practijk afgestemd.

Bij het internaatsleven wordt gestreefd naar practische oefening in de toepassing van democratische denkbeelden en methodes. De leerlingen kiezen hun eigen vertegenwoordigers, die in het bestuur van de studentengemeenschap worden bijgestaan door verschillende commissies, ieder met haar eigen welomschreven taak.

Getracht wordt op deze wijze te bereiken, dat allen leren samen te werken voor een gemeenschappelijk doel: de vorming van goede staatsburgers, die niet alleen zich bewust zijn van het grote werk, dat Nederland hier en overzee heeft te verrichten, maar ook vervuld zijn van de wens daartoe het hunne bij te dragen en die de kennis, het inzicht en de vaardigheid bezitten, welke daartoe vereist zijn.”

Het is mij vergund geweest door een bezoek aan deze school mij te overtuigen van de goede resultaten, die met dit systeem worden bereikt, mij te overtuigen van de goede, gezonde en frisse geest, die onder de leerlingen bestaat en van de onbevangen wijze, waarop zij tegenover bezoekers staan. Tevens heb ik gezien, dat zij wel is waar niet in een weelderige — echter wel in een comfortabele en prettige omgeving zijn ondergebracht, waarvan de sfeer hen in de goede richting drijft zonder hen — zoals in militaire gebouwen zo dikwijls het geval is — naar beneden te halen.

Meer dan ooit ben ik er dan ook van overtuigd, dat in geen geval moet worden afgezien van de voordelen, die een internaat kan bieden, mits dit internaat is opgezet op een goede en gezonde basis en er op is gericht de juiste eigenschappen te ontwikkelen. Een betrekkelijk ver doorgevoerd zelfbestuur acht ik ten deze beslist noodzakelijk.

Alvorens van dit punt af te stappen wil ik nog een enkel woord wijden aan het onderwijs en de studie aan de academie, aangezien ook daarvan naar mijn mening een grote invloed op de karaktervorming kan uitgaan.

Geven wij een eerlijke critiek op het systeem van onderwijs, zoals dit tot voor de oorlog aan de K.M.A. werd gegeven, dan moeten wij erkennen, dat de cadet op de K.M.A. nooit zelfstandig heeft leren werken. Als gevolg van de beperkte tijd, waren de programma's veelal sterk overladen. Het onderwijs werd dientengevolge schools gegeven, waarbij de leraren genoodzaakt waren in de weinige beschikbare uren de leerlingen een zekere hoeveelheid parate kennis bij te brengen. Het studeren van de cadetten bestond uit het leren van hetgeen hen gedurende de lessen werd bijgebracht, in feite dus een leren van lessen evenals op de H.B.S., waarbij van een zelfstandige studie of van het weergeven van een eigen mening geen sprake was. Bij de repetities werd zo goed en zo kwaad als het ging opgeschreven wat het boek of het dictaat aangaf.

Wat komt er, vraag ik mij af, bij een dergelijk onderwijs terecht van de wilskracht, het initiatief of moed om voor eigen mening uit te komen. De opvoedkundige waarde van dit onderwijs is m.i. dan ook uitermate gering.

Hoe heel anders kan dit allemaal zijn als het systeem van onderwijs mede op het ontwikkelen van deze karaktereigenschappen wordt gericht, dat wil zeggen, als er bij het onderwijs ruime gelegenheid bestaat voor zelfstandige studie. Dan zal de cadet de door hem zelf gekozen, ter beschikking zijnde gegevens nauwkeurig overdenken, daaruit trachten de leidende beginselen te vinden — beginselen, waar het juist om gaat en die hij zich steeds voor ogen moet stellen — en daaruit een theorie opbouwen, die hij — overtuigd als hij is dat dit de juiste theorie is — bereid is tegenover anderen te verdedigen.

Mits in de juiste richting geleid, wordt belangstelling voor het vak gewekt, het zelfvertrouwen en het zelfstandig oordeel gesterkt. Bovendien leert hij werken volgens de methode, die hij ook later in de practijk zal moeten toepassen, indien hij wordt gezet voor het onderzoeken en uitwerken van nieuwe vraagstukken.

Een bepaalde eis hierbij is echter, dat de programma's een dergelijke

wijze van studeren mogelijk maken, met andere woorden, dat er gelegenheid is zich behalve in de avonduren ook overdag aan de studie te wijden, bronnen te zoeken enz.

Op het belang en de betekenis van een goede algemene ontwikkeling behoef ik na het voorafgegaane vermoedelijk niet terug te komen. In het leerprogramma dient de sociologie een ruime plaats in te nemen, terwijl wellicht ook aandacht aan filosofie dient te worden besteed.

De wetenschappelijke vorming. Waar de opleiding op de S.R.O. in hoofdzaak op de practijk gericht is, waarbij de reserve-officier is gelcerd hoe hij zijn wapens moet gebruiken, dient de opleiding op de K.M.A. meer op de wetenschappelijke zijde te zijn gericht en komt dus de theoretische kant meer naar voren. Van de aspirant beroepsofficier toch moet worden gevegd dat hij — zonder van de details op de hoogte te zijn — inzicht heeft in het wezen van de oorlog en de betekenis daarvan op de maatschappij. Voorts moet hij op de hoogte zijn van de grondbeginselen der oorlogvoering en moeten o.m. tactiek, strategie, krijgsgeschiedenis en militaire aardrijkskunde onderdelen van het programma uitmaken.

Tenslotte moet hij zich een beeld vormen omtrent het optreden en het gebruik van andere wapens. Beter dan zulks uit een boekje te leren dienen de cadetten de gelegenheid te krijgen onder leiding oefeningen en vooral demonstraties bij te wonen, waardoor zij zien, welke mogelijkheden met een bepaald wapen zijn te bereiken. Goede leiding is hierbij, zoals gezegd, eerste vereiste.

Opleiding tot instructeur. In de inleiding van deze voordracht heb ik uitvoerig uiteengezet, dat de taak van de jonge beroepsofficier in hoofdzaak instructief is en bewust heb ik deze taak dan ook op de eerste plaats geschoven. Hoewel deze gedachte in de afgelopen jaren weinig tegenkanting heeft ondervonden, is het wel opmerkelijk, dat aan de eigenlijke vorming van instructeurs zo weinig aandacht is besteed. Ook thans blijkt mij nog steeds, dat de betekenis van het geven van een goede instructie — met het doel de beschikbare tijd ten volle, maar dan ook ten volle te benutten — nog niet die aandacht heeft, die zij verdient. Te veel bepaalt men zich nog tot het geven van droge theorieën, in stede van de man aanschouwelijk onderricht te geven of hen bepaalde handelingen zelve te laten verrichten. Te weinig wordt het nut van team-work ingezien, of wordt ten volle geprofitteerd van alle voordelen, die een goed geleide wedstrijdgeest

kan geven. Te weinig ook wordt nog gebruik gemaakt van diverse hulpmiddelen als platen, modellen en vooral van demonstraties. Men bedenke wat dit laatste betreft toch, dat hieronder niet uitsluitend groots opgezette demonstraties moeten worden verstaan, maar realiseer zich, dat ook op beperkte schaal in dit opzicht belangrijke resultaten zijn te bereiken.

Meer, veel meer dan voorheen kan met de beschikbare tijd worden gewoerd, mits we beschikken over goede instructeurs en een goed, verstandig opgezet tableau. Indien de in oprichting zijnde K.M.A. in dit opzicht verbetering brengt, is naar mijne mening een grote stap in de goede richting gedaan.

Lichamelijke en sportieve ontwikkeling. Reeds vroeger werd geruime tijd voor sport en lichaams oefeningen uitgetrokken en werd deze niet alleen in — maar zeker ook buiten de diensturen aangemoedigd. Zeer zeker moet in deze richting worden voortgegaan en dienen alle adspirant-officieren ten volle te worden doordrongen van de betekenis, die goede lichamelijke oefening op de opleiding in het algemeen uitoefent. Zij moeten leren begrijpen, dat door het verminderen van het aantal uren L.O., de goede, vlotte, sportieve geest bij het onderdeel lijdt en dat hierdoor — alhoewel men zulks niet onmiddellijk bemerkt — de paarden achter de wagen worden gespannen en het doel niet wordt bereikt.

In aanmerking nemende, dat het onderricht in de lichamelijke opvoeding — volgens de huidige opvattingen — meer en meer aan specialisten zal worden toevertrouwd, behoeft de vorming van instructeurs L.O. niet op de voorgrond te staan en kan bijv. een grondige kennis der anatomie mijns inziens worden gemist.

Voortgezette vorming der officieren. In de aanvang heb ik gezegd, dat de opleiding aan de K.M.A. gericht zou moeten zijn op het beperkte doel, de taak, die de jonge officier bij zijn intrede in het leger wacht, n.l. instructeur van recruten — zij het dan ook met een voldoende wetenschappelijke ondergrond — terwijl de overige van de beroepsofficier vereiste kwaliteiten hem eerst op latere leeftijd door een oordeelkundig en systematisch opgezette verdere vorming zullen moeten worden bijgebracht. Ik acht mij niet van mijn opdracht ontslagen indien ik U ook niet in dit opzicht een inzicht geef in de richting waarin mijn gedachten ten deze zijn gegaan. Nadrukkelijk moet ik hierbij echter verklaren, dat waar Z. E. de Minister van Oorlog in algemene zin heeft ingestemd met de gevolgde

gedachtengang, ten aanzien van de opleiding tot 2e Luitenant, de verdere vorming nog in het stadium van voorbereiding is en mitsdien nog niet aan zijn aandacht is onderworpen.

In de eerste plaats dan is het naar mijn mening noodzakelijk, dat de jonge beroepsofficier na het verlaten van de K.M.A. gedurende enige jaren dienst doet bij de troep. Alhoewel deze periode — zoals U hierna zal blijken — een eventuele verdere vorming van bepaalde officieren aan een universiteit enigszins in de weg staat, acht ik het toch voor een beroepsofficier, in welke functie hij dan ook later de lande zal dienen, van zo groot belang, dat hij de troep door en door kent, dat ik dit bezwaar gaarne aanvaard. Deze periode mag mijns inziens dan ook niet te kort worden genomen, en ware daarom om de gedachten te bepalen op 5 jaar te stellen.

Na deze periode van 5 jaar ware een splitsing te maken tussen:

— officieren bestemd voor specialistische functies — ik denk aan technici (voor zover deze technische officieren niet van huis uit in de technische richting zijn opgeleid), juristen, intendantan e.d. — die in het algemeen een verdere vorming aan een universiteit of overeenkomstig college behoeven;

— de overige officieren, die hetzij bij de troep, dan wel in staven meer rechtstreeks bij de vorming van het oorlogsleger zullen zijn betrokken.

Ik ben mij bewust, dat hiertegen vele argumenten, o.a. van organisatorische aard zijn aan te voeren, maar toch ben ik van mening, dat het maken van een dergelijke scheiding noodzakelijk is om het volle rendement van deze officieren en van de aan hun opleiding ten koste gelegde gelden te verkrijgen. Willen immers deze kosten inderdaad hun rendement opbrengen, dan moet de betrokken officier, na afloop van zijn studie in de gelegenheid worden gesteld, de verworven kennis ten volle in het belang van het leger aan te wenden en moet niet een deel van zijn beschikbare tijd en van zijn aandacht in beslag worden genomen, doordat van hem bij bevordering wordt geëist, dat hij de tactische en technische details van zijn wapen ten volle beheerst. Wij kweken op die manier het bekende schaap met vijf poten.

Ik erken ten volle, dat aan het maken van een dergelijke scheiding moeilijkheden en bezwaren kleven. Maar deze zijn er om opgelost te worden en zij kunnen mijns inziens worden opgelost.

Het is in elk geval beter de noodzaak van een zodanige scheiding te erkennen en de daaraan verbonden consequenties te aanvaarden, dan maar steeds op twee gedachten te blijven doorhinken. Geenszins is hiermede

echter gezegd — en ik moge dit nog eens nadrukkelijk onderstrepen — dat de hier bedoelde officieren-specialist in het geheel geen verdere tactische en/of wapentechnische vorming zouden behoeven. Voor elke categorie afzonderlijk zal moeten worden gezien, welke eisen in dat opzicht behoren te worden gesteld. Ik meen echter, dat het van verkeerd inzicht zou getuigen, als voor deze officieren zonder meer dezelfde eisen zouden worden gesteld als aan de officieren, die hun diensten in de troep of in staven verrichten.

De verdere vorming van de officieren niet specialisten dient zich naar mijn mening in tweeërlei richting te ontwikkelen, n.l. tactisch en wapentechnisch. Ter verduidelijking moge ik hieraan toevoegen, dat ik onder *tactische vorming* versta het bestuderen van het optreden en gebruik van andere wapens dan het eigen wapen, zomede de tactiek der verbonden wapens, terwijl ik onder de *wapentechnische vorming*, behalve het juiste gebruik der vuurwapens enz. ook de tactiek van het eigen wapen zou willen begrijpen.

Het is zeker niet mijn bedoeling deze verdere vorming zo te organiseren, dat de officieren, eenvoudig door het achtereenvolgens volgen van een aantal cursussen, automatisch geschikt worden gemaakt voor de naasthogere rang. Wel degelijk moet, evenals in het bedrijfsleven, voor hen die vooruit willen komen de verplichting blijven bestaan zelf te studeren. Ik zie deze cursussen — waarvan het aantal dus beperkt dient te blijven — dan ook enerzijds meer als een middel om de eigen studie te ondersteunen en de eenheid van opvatting te verzekeren, anderzijds als het middel om zekerheid te hebben, dat de officieren bij bevordering ook inderdaad aan de aan hen te stellen hogere militair wetenschappelijke eisen te voldoen.

Om dus man en paard te noemen is het mijns inziens nodig, dat voor bevordering tot kapitein het met goed resultaat gevolgd hebben van een cursus A 1 (wapentechnische vorming) en van een cursus B 1 (tactische vorming), voor bevordering tot majoor van een cursus A 2 en B 2 als eis wordt gesteld. Hiermede ben ik enigszins de richting van examens voor de naasthogere rang — zoals bij de Koninklijke Marine gebruikelijk — uitgegaan. Ik geloof echter door deze cursussen een doelmatiger en voor de officieren smakelijker oplossing te hebben gevonden.

Er zullen echter officieren zijn, die zich zo zeer tot de tactische richting voelen aangetrokken, dat zij zich in de Generale Staf-richting willen ontwikkelen en daartoe de H.K.S. willen bezoeken.

In het algemeen gesproken geef ik er de voorkeur aan, dat deze offi-

cieren — voor wie de wapentechnische vorming wel degelijk van belang blijft — tevoren de cursus A 1 hebben gevolgd. Zij kunnen daarna een eerste opleiding aan de H.K.S. krijgen voor een functie in een divisie of brigade-staf.

Deze cursus kan later voor de daarvoor in aanmerking komende officieren worden gevolgd door een tweede cursus waarbij zij een opleiding krijgen tot commandant ener grote eenheid, zomede tot stafofficier voor hogere staven of voor bepaalde functies, welke cursus uiteindelijk gevolgd kan worden door een opleiding voor de allerhoogste legerfuncties. Voor beide laatstgenoemde cursussen moet mijns inziens de mogelijkheid open staan, dat zij ook gevolgd kunnen worden door officieren, die niet de eerste cursus aan de H.K.S. hebben gevolgd, doch zich deze kennis op andere wijze en door eigen studie hebben eigen gemaakt.

Tenslotte dient als eis te worden gesteld, dat iedere beroepsofficier, die de functie van vredesregimentscommandant bekleedt, tenminste een brigadegroep kan commanderen. Daartoe is het noodzakelijk, dat voor bevordering tot luitenant-kolonel met goed gevolg is deelgenomen aan een cursus waarin de eenheid der verbonden wapens in zijn volle omvang wordt behandeld. Een dergelijke cursus is kort geleden voor de eerste maal aan de H.K.S. gehouden. Waren dit keer voor deze cursus nog officieren aangewezen, die grotendeeds reeds een commando over een vredesregiment voeren, in de toekomst dient een zodanige cursus vóór de bevordering tot luitenant-kolonel te worden gehouden. Zij moet openstaan voor alle troepenofficieren, zomede voor officieren, die dienst deden in staven en de eerste cursus aan de H.K.S. volgden.

M.d.V., M.H. Ik meen Uw aandacht thans niet langer in beslag te mogen nemen. Ik heb getracht U in algemene lijnen een inzicht te geven in de overwegingen, welke hebben geleid tot de gedane en inmiddels goedgekeurde voorstellen betreffende de officiersopleiding en omtrent mijn inzicht inzake de verdere vorming van officieren. Ik moge de hoop uitspreken, dat de thans geprojecteerde officiersopleiding een succes moge zijn en erin moge slagen officieren af te leveren met liefde en roeping voor hun vak, die zich in de burgermaatschappij een zodanige plaats zullen weten te verwerven, dat zij de achting der burgerij zullen genieten en zodoende mede zullen werken om de band tussen volk en leger te versterken.

De Voorzitter:

Ik dank de Luit.-Kol. le Fèvre voorlopig zeer voor zijne voordracht en

stel U nu voor, 15 minuten pauze te houden, waarin ik de H.H., die in debat wenschen te komen, verzoek zulks aan de Secretaris op te geven.

De Voorzitter:

Het woord is nu aan de Luit.-Kolonel van de Militaire Luchtvaart K.N.I.L. L. A. C. van Dam van Polanen, die zal spreken over:

DE OFFICIERSOPLEIDING BIJ DE LUCHTMACHT

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren,

De vorige spreker, de Lt.-Kolonel Lefèvre de Montigny, heeft het mij al zeer gemakkelijk gemaakt door zo uitgebreid in te gaan op de eisen, welke aan een officiersopleiding moeten worden gesteld en de meest gewenste richting, welke hierbij voor Nederland zou moeten worden ingeslagen. Door hierbij uitspraken aan te halen van officieren, op wier oordeel in deze materie zeer veel prijs moet worden gesteld, zal een ieder straks in staat zijn een vergelijking te treffen tussen de inzichten daaromtrent vóór de oorlog en thans, nu een oorlog over ons heen is gegaan.

Toen ik enige tijd geleden het vererende verzoek kreeg om hier in Uw midden, tezamen met de Lt.-Kolonel Lefèvre de Montigny, een inleiding te houden over de officiersopleidingen bij de landmacht en bij de luchtmacht, kreeg ik op een gegeven oogenblik uiteraard inzage van de door hem te behandelen stof. En bij het doornemen van deze stof kan ik U verzekeren dat ik eigenlijk in één verbazing ben gebleven. Verbazing, mijne heren, dat twee officieren, die elkaar sinds de Militaire Academie in 1921 nooit meer hebben gezien of zelfs maar van elkaar gehoord, die opgegroeid zijn in twee zo zeer verschillende legers als het Nederlandse — een vrijwel zuiver militieleger — en het Indische — een vrijwel zuiver beroepsleger —, optredende in twee zo zeer verschillende werelddelen, bijna als tegenvoetters, aldus tot vrijwel geheel dezelfde inzichten zijn gekomen ten aanzien van de opleiding tot officier. Ik begon daarom met te zeggen, dat het mij zo gemakkelijk werd gemaakt, want er blijft mij na het voorgaande niet veel anders over dan slechts op enkele punten in te gaan, waar ik óf iets aan toe te voegen heb, óf waarin ik van mening verschil.

Zo zou ik aan de opsomming van de eigenschappen, welke van de beroepsofficier moeten worden geëist, zeker toegevoegd willen zien de eigenschappen: „initiatief en moed om verantwoordelijkheid te dragen“, zoals ook reeds door de toenmalige Kapitein Brest van Kempen werd betoogd in

zijn reeds aangehaald boekje over Onderwijs en Opvoeding aan de K.M.A.

Op het aankweken van deze twee eigenschappen kan ik niet genoeg de nadruk leggen, want mijn persoonlijke ervaring uit de afgelopen oorlog heeft mij geleerd, dat het daaraan in het bijzonder bij de beroepsofficieren heeft ontbroken. Als oorzaak hiervan moet ik echter vermelden, dat het naar mijn mening zeker niet uitsluitend de opleiding aan de Academie is geweest, die in deze gefaald heeft, doch veeleer de verdere opleiding en opvoeding van de officier in zijn dienstdtijd, waarbij al zijn handelingen en gedragingen tot in de puntjes zijn voorgeschreven en het hem niet veroorloofd is, daarvan ook maar één stap af te wijken, terwijl al die handelingen en gedragingen bovendien nog tot in het oneindige door een ontelbaar aantal hiërarchieke chefs worden gecontroleerd.

Mijne heren, het behoeft toch verder geen betoog, dat dit dodend is voor alle initiatief, en dat de bij enkelen aanwezige aangeboren zin om verantwoordelijkheid te dragen daardoor in de kiem wordt gesmoord.

Een volgend punt is de inschakeling van de S.R.O. bij de opleiding tot beroepsofficier. De vorige spreker gaf na een opsomming van de voor- en nadelen als zijn mening te kennen, dat deze vrijwel tegen elkaar opwegen. Ik zou hiervan slechts kortweg willen zeggen, dat ik de voordelen zeer veel groter, en vooral ook belangrijker vind dan de nadelen.

Wat mij voorts uit het hart is gegrepen, is het betoog over de positie van de vaandrags. Wat zijn door die halfslachtige positie al niet een vervelende en moeilijke situaties ontstaan; ik verzeker U: ook in het Indische Leger. Ook naar mijn mening moet daarom de vaandrig volledig als a.s. officier worden erkend; dit kan alleen maar aan de opleiding en opvoeding van onze a.s.-officieren ten goede komen.

Alvorens U thans de opleiding bij de Luchtmacht nader uiteen te zetten, moet ik de aandacht vestigen op enige punten van verschil met de Landmacht, welker kennis noodzakelijk is tot goed begrip van het navolgende:

1. In tegenstelling tot de Landmacht is voor de Luchtmacht al in principe besloten tot een gecombineerde Luchtmacht van Nederland en Indië.
2. Veel verder dan het principe zijn we echter nog niet. Waar de vorige spreker heeft gesproken over plannen, die voor een groot deel reeds in uitvoering zijn, dus officieel zijn goedgekeurd, zijn vele van onze plannen nog niet aan de Minister voorgelegd. Een van de oorzaken hiervan is het nijpende tekort aan officieren. Nu zult U zeggen: „Ja, dat kennen wij bij de Landmacht ook”, maar als ik U vertel, dat van de L.S.K. nog slechts 44 beroepsofficieren over zijn, en dat Indië practisch niets

kan afstaan door de toestand aldaar, dan zult U mij toch moeten toegeven, dat ons tekort nog nijpender is dan dat bij de Landmacht en zult U met onze moeilijkheden kunnen meevoelen. Hierdoor ook is aan vele plannen nog niet eens begonnen, zijn vele opleidingen nog niet aangevangen en hebben sommige plannen zelfs nog geen vaste vorm aangenomen.

3. Veel meer dan bij de Landmacht wordt het tactisch gebruik van de Luchtmacht beheerst door de techniek. Daardoor is een veel verder doorgevoerde specialisatie *noodzakelijk*. En daardoor weer zal de sterkteverhouding tussen beroeps- en dienstplichtig personeel bij de Luchtmacht anders moeten zijn dan bij de Landmacht, namelijk naar verhouding meer beroepspersoneel. Ik geloof, dat in dit verband een vergelijking met de Marine niet ver mis zal zijn.
4. Om dezelfde reden wordt bij de Luchtmacht de opleiding verdeeld in een vakopleiding en een militaire opleiding. Begonnen wordt met de vakopleiding, hetgeen U duidelijk zal zijn als ik een sterk voorbeeld noem: bijv. de opleiding tot officier-vlieger: we zouden er weinig aan hebben, indien we eerst iemand tot officier zouden opleiden, waarbij later zou blijken, dat hij nooit vliegen kan leren. En indien iemand zich wellicht zou afvragen: waarom dan niet de vakopleiding en de militaire opleiding gecombineerd, zoals dat bij de wapens van de Landmacht gebeurt?, dan is het antwoord daarop: „wij hebben veel te veel categorieën, namelijk ongeveer 70, waarbij er ongeveer 20 zijn die de officiersrang in uitzicht hebben. Dit zou dus betekenen, 20 verschillende officiersopleidingen. De nadelen hiervan zijn door de vorige spreker reeds uitvoerig betoogd. En ook al zijn wij van plan om in de toekomst ook de Luchtmacht in enige wapens of dienstvakken te verdelen, dan blijft toch het voordeel van één centrale officiersopleiding bestaan. Dit is bij ons ook gemakkelijker uitvoerbaar, omdat de officiersopleiding korter duurt, hetgeen weer mogelijk en ook logisch is, omdat de man bij zijn vakopleiding reeds alles krijgt, wat hij voor de uitoefening van zijn functie nodig heeft.

Zo krijgt de leerling-vlieger bij zijn vakopleiding slechts zoveel van de tactiek, als hij als bestuurder van een vliegtuig, hetzij met een zelfstandige opdracht, hetzij optredend in verband met andere vliegtuigen, nodig heeft; de leerling-magazijnsbeheerder krijgt bij zijn vakopleiding niets van de tactiek. Beiden echter krijgen — indien zij overigens voor officier in aanmerking komen — op de officierscursus,

- die grote lijnen van de tactiek, de strategie en de krijgsgeschiedenis, die zij als officier der Luchtmacht moeten weten. Indien dus de officierscursus 3 maanden duurt, zoals voorlopig is aangenomen, dan kunnen met dezelfde enkadrering en outillage reeds 4 cursussen per jaar worden gehouden, zodat dus minder parallelklassen nodig zijn.
5. Een volgend verschil met de Landmacht is, dat de dienstplichtige niet zoals bij de Landmacht wordt opgeleid bij de gevechtseenheden — niet waar: bataljon of overeenkomstige onderdelen — doch vrijwel uitsluitend op de scholen, een en ander een gevolg van het feit, dat begonnen wordt met de vakopleiding (zoals ik daareven reeds betoogde: noodgedwongen). Een voorbeeld?: indien een leerling-monteur in een gevechtseenheid zou worden toegestaan aan vliegtuigen te werken, zou hij ongelukken kunnen veroorzaken, die het verlies van mensenslevens tengevolge zou kunnen hebben, uitsluitend reeds door onwetendheid. In een school kan hij geen kwaad, en leert toch het vak.
  6. Een volgend verschil met de Landmacht is nog dit, dat in vreedestijd de beroepsofficier niet alléén nodig is als instructeur op de scholen, maar ook moet zijn ingedeeld bij de gevechtseenheden. Immers het in bedrijf stellen of houden van een afdeling gevechtsvliegtuigen is zodanig ingewikkeld, dat het onmogelijk is om in geval van mobilisatie aan een groep reserve- en dienstplichtig personeel maar een hoeveelheid materieel toe te wijzen en dan te verwachten, dat daaruit direct een gevechtvaardige afdeling vliegtuigen te voorschijn zal komen, evenmin als dat bijv. met een oorlogsschip het geval kan zijn, nog afscheiden van het feit, dat de Luchtmacht daardoor nooit voldoende paraat zou zijn om de eerste klap op te vangen, hetgeen — gezien de ervaringen uit de afgelopen oorlog — toch wel noodzakelijk moet worden geacht. Zie het aanvankelijke succes in Indië! Daarom zullen alle gevechtseenheden van de Luchtmacht reeds in vreedestijd — zij het dan ook met een minimum aan personeel — in bedrijf moeten zijn, zodat dus ook daarbij een aantal beroepsofficieren nodig is.

Bij een beschouwing van de opleidingen bij de Luchtmacht moeten we beginnen met onderscheid te maken tussen de Luchtvaarttroepen enerzijds en het overige personeel, dat min of meer rechtstreeks met de vliegtuigen te maken heeft, anderzijds.

Zoals bekend, zijn de luchtvaarttroepen bestemd voor de grondverdediging van de vliegvelden en eventueel van nog enkele andere Lucht-

machtcomplexen. Hun taak heeft dus veel overeenkomst met die van de Landmacht en het ligt voor de hand, dat voor hun opleiding dan ook zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de opleidingsinrichtingen der Landmacht. Weliswaar brengt dit mee, dat zij dan op die opleidingsinrichtingen een kleine hoeveelheid leerstof zullen krijgen te verwerken, die voor hen niet belangrijk of noodzakelijk is, doch ik geloof, dat dit nadeel op de koop toe genomen moet worden. Aan de andere kant zullen zij na hun cursus bij de Landmacht nog een aanvullende cursus nodig hebben, teneinde hen speciaal te bekwamen voor hun specifieke taak als Luchtvaarttroepen. Misschien zal het in de toekomst mogelijk blijken om hen in plaats van de voor hen overbodige leerstof bij de cursussen der Landmacht, bij diezelfde opleidingsinrichtingen onderwijs te doen geven in de slechts voor hen noodzakelijke vakken.

Maar, zal men zich afvragen, indien deze taak dan zoveel overeenkomst vertoont met die van de Landmacht, waarom hiervoor dan geen Landmachtstroepen bestemd?

Mijne heren, in de afgelopen oorlog was zulks aldus geregeld en we hebben daarmee helaas droevige ervaringen opgedaan, zoals bijv. schieten op eigen vliegtuigen, om maar direct het ergste te noemen. De kwestie is, dat wij er nooit zeker van zijn, welke troepen deze taak zullen krijgen, dat aflossing van deze troepen op de meest ongelegen ogenblikken plaats kan hebben, kortom, dat wij nooit een grondverdediging zullen hebben, die op de hoogte is van de finesses van haar taak, omdat zij het bedrijf op een vliegveld niet of onvoldoende kent. Al deze bezwaren worden voorkomen door hiervoor luchtvaarttroepen aan te wijzen, die immers speciaal zijn opgeleid voor deze taak, nooit een andere taak kunnen krijgen en door en door bekend zijn met het bedrijf en de gewoonten op een vliegveld.

In verband met de grote overeenkomst met de Landmacht, vermeen ik het hierbij te mogen laten voor wat betreft de opleiding tot officier bij de Luchtvaarttroepen.

Voor het overige personeel der Luchtmacht, dat — zoals ik al zei — min of meer rechtstreeks met de vliegtuigen te maken heeft, moet een geheel andere koers worden ingeslagen.

Om te beginnen is er naar gestreefd om alle opleidingen zoveel mogelijk één of meer gehele kwartalen te doen duren. Hierdoor wordt tijdverlies voorkomen bij overgang van de ene opleiding naar de andere, hetgeen veelvuldig plaats heeft. Na het passeren van de Indelingsraad, eventueel het

Officiers Selectie Centrum en de Selectie bij de Luchtmacht (voor selectie in al dan niet luchtvaardenden) krijgt al dit personeel, ongeacht de wijze waarop zij in dienst komen — als dienstplichtige of als vrijwilliger — en ongeacht de rang, die zij uiteindelijk hopen te behalen, een *militaire vooropleiding* van 3 maanden. In deze tijd worden zij kortweg soldaat gemaakt.

Daarna begint de *vakopleiding*. Deze is zeer verschillend in tijdsduur, al naar gelang het vak, waarvoor betrokkene wordt opgeleid. Het zou mij te ver voeren, als ik al de vakken moest behandelen, waarbij de officiersrang bereikbaar is. Daarom zal ik volstaan met één, die het meeste tot U spreekt, namelijk de opleiding tot officier-vlieger, welke tevens de langste is. Zoveel mogelijk wordt de opleiding gericht op de praktijk. Waar de vorige spreker sprak over het veelvuldig gebruik maken van demonstraties, ook op kleine schaal, moge hier niet onvermeld blijven, dat bij onze instructie hoe langer hoe meer instructiefilms zullen worden gebruikt.

De vakopleiding tot officier-vlieger.

Zij, die de verschillende selecties met succes hebben doorstaan, worden in opleiding genomen voor vlieger. Aangezien echter de theoretische selectie geenszins afdoende is, wordt voor de vliegers thans overgegaan tot een praktische voorselectie. Het is de bedoeling, deze voorselectie zo spoedig mogelijk te doen plaats hebben aan de burgervliegscholen en wel — ten behoeve van de vrijwilligers die vervroegde opkomst hebben aangevraagd — nog vóór de inlijving, opdat deze categorie niet onnodig wordt ingelijfd; bij deze voorselectie hebben zij, die met succes een zweefvliegopleiding hebben gevolgd, zeker een streepje voor. Zolang deze praktische voorselectie nog niet door de burgervliegscholen kan worden gehouden, geschiedt zij bij de Elementaire Vlieg Opleiding te Woensdrecht.

De opleiding begint dan met de militaire vooropleiding (te Breda en Bussum), welke 3 maanden duurt. In deze tijd worden zij kortweg soldaat gemaakt zonder verdere enige speciale militaire- of vakkennis.

Hierna vangt de vakopleiding aan. Alle a.s. vliegers volgen een cursus van 3 maanden bij de Elementaire Vlieg Opleiding. Hun vliegopleiding vangt hier aan met het lessen op eenvoudige sportvliegtuigen, terwijl eveneens een aanvang wordt gemaakt met lessen in de vakken, die zij als vlieger nodig hebben, zoals tactiek, bewapening, enz.

Na de Elementaire Vlieg Opleiding gaan de leerlingen over naar de Voortgezette Vlieg Opleiding, welke 9 maanden duurt. Hier leren zij

vliegen op een zwaarder 1-motorig militair vliegtuig met krachtiger motor en worden uiteraard de theoretische lessen voortgezet, zodat zij aan het eind van de opleiding met dit vliegtuig militaire opdrachten kunnen uitvoeren in verband met anderen, en eenvoudige opdrachten ook zelfstandig.

Hier nu moet ik even bij stilstaan. Bij deze, zowel als bij vele andere opleidingen worden de leerlingen opgeleid tot een bepaalde rang in hun speciale vak. Zij kennen dan ook vrijwel niets meer dan precies nodig voor de uitoefening van hun functie in oorlogstijd. Zou van hen dus meer gevraagd moeten worden dan de zo even genoemde opdrachten, zoals met officieren het geval is, dan moeten zij ook nog verder worden opgeleid, waarop ik straks nader zal terugkomen. Weliswaar zal een jong officier-vlieger ook beginnen als volgvlieger, maar hij is toch voorbestemd tot leider van een formatie.

Om thans verder te gaan met de vliegopleiding: Zoals U weet, kennen wij in de Militaire, zowel als in de burgerluchtvaart, naast 1-motorige ook meer-motorige vliegtuigen. Het vliegen nu daarop is wel enigszins verschillend. Het zou dus voor ons het gemakkelijkst zijn om na de bovengenoemde Voortgezette Vliegopleiding de leerlingen te splitsen in twee groepen: één bestemd voor 1-motorige, bijv. jagers, en één bestemd voor meermotorige vliegtuigen, bijv. bommenwerpers. Alleen de tweede groep behoeven wij dan een aanvullende vliegopleiding te geven op 2-motorige vliegtuigen. Hiertegen zijn echter twee grote bezwaren. Het eerste is, dat bij het jachtvliegen hoge fysieke inspanning wordt gevergd, waaraan men in het algemeen slechts een betrekkelijk gering aantal jaren kan voldoen. En wat zouden we dan moeten beginnen met nog betrekkelijk jonge kerels, die als jachtvlieger zijn afgekeurd, maar voor alle andere vliegfuncties nog goedgekeurd?

Het tweede bezwaar is, dat wij toch altijd wel zo gering in getalsterkte zullen zijn, dat het ons grote moeilijkheden zou opleveren als we een vlieger niet naar behoefte zouden kunnen overplaatsen van de ene soort vliegtuigen naar de andere.

Ons streven is er daarom op gericht, om alle vliegers een aanvullende opleiding op 2-motorige vliegtuigen te geven van 3 maanden. Voorlopig is dit echter nog niet mogelijk wegens tekort aan instructeurs, technisch personeel en materieel, zodat slechts 1/3 van het aantal leerlingen, dat de voortgezette vliegopleiding op 1-motorige vliegtuigen heeft gehad, thans op de aanvullende opleiding op 2-motorige vliegtuigen kan komen. Een ander deel van deze leerlingen gaat dan naar de jachtvliegschool.

Recapitulerende, is de leerling-vlieger thans in opleiding:

1 kwartaal Militaire Vooropleiding;

1 kwartaal Elementaire Vliegopleiding;

3 kwartalen Voortgezette Vliegopleiding;

1 kwartaal Aanvullende Vliegopleiding 2-motorige of jachtvliëgschool.

Totaal dus 6 kwartalen of $1\frac{1}{2}$ jaar, en velen onder U zullen nu waarschijnlijk denken, dat zijn opleiding nu wel zo langzamerhand afgelopen zal zijn.

Ja en neen!

Zijn vakopleiding op de scholen is nu afgelopen, maar als thans de militaire vlieger bij een squadron wordt ingedeeld, treft hij daar vliegtuigen aan, die zwaarder zijn, krachtiger motoren hebben en sneller zijn dan de vliegtuigen die hij tot nu toe op de scholen heeft meegemaakt, zodat hij deze nieuwe vliegtuigen eerst nog moet leren vliegen. Bovendien moet hij het op de scholen geleerde op tactisch gebied nu nog in praktijk leren brengen; hij moet dus nog de zgn. „operationele training” ondergaan. Deze Overgangsopleiding op het oorlogsvliegtuig en de Operationele training tezamen duren 6 maanden, en worden ondergaan bij één van de operationele squadrons. Wat de aanstellingen betreft: de leerling-vlieger wordt in de loop van de cursus korporaal en later sergeant, terwijl uitreiking van het Militair Brevet plaats heeft na het beëindigen van de Voortgezette Vliegopleiding, dus na $1\frac{1}{4}$ jaar dienst. Aan het einde der vakopleiding dus zijn alle sergeanten gebrevetteerd, ongeacht of zij tot Officier of tot Onderofficier zijn bestemd.

Bij de aanvang der vliegopleiding worden de leerlingen in klassen ingedeeld en het spreekt vanzelf, dat bij deze groepering de te voren opgedane schoolse kennis maatgevend is. Immers, het zou al zeer ondoelmatig zijn om iemand met uitsluitend lagere-schoolopleiding te plaatsen in een klasse met middelbare-schoolopleiding of omgekeerd. Wij krijgen daardoor eigenlijk al van het begin van de opleiding af, noodgedwongen, een splitsing in a.s.-officiëren en a.s.-onderofficiëren. Wij stellen het echter zeer op prijs om de mogelijkheid te behouden om gedurende de opleiding een leerling over te plaatsen van bijv. een a.s.-officiërenklasse naar een a.s.-onderofficiërenklasse of omgekeerd, indien karakter, kennis, vorderingen of andere bijzondere eigenschappen daartoe aanleiding geven.

Na het beëindigen der vakopleiding volgt de officierscursus voor hen, die daarvoor bij de selectie bestemd zijn en bij de vakopleiding hun aanleg daartoe getoond hebben.

Ik moge op dit punt de aandacht vestigen op dezelfde voordelen, die de vorige spreker noemde toen hij betoogde, dat na het theoretische oordeel van het O.S.C. de verschillende commandanten waaronder de leerling dient, eveneens hun oordeel moeten geven, zodat de uitspraak van het O.S.C. aan de praktijk wordt getoetst. Waar de vakopleidingen van a.s.-officieren en a.s.-onderofficieren aanvankelijk gelijk zijn, is er dan ook nog alle mogelijke gelegenheid om een eventuele vergissing van het O.S.C. te redresseren. Tot zover dus voor wat betreft de vakopleiding tot vlieger.

Na de vakopleidingen volgt voor alle functies de officierscursus of, om in de termen van de landmacht te spreken, de S.R.O.L., voor hen, die daarvoor door de selectie en daarop volgende beoordelingen in aanmerking komen.

Op gevaar af van U te vervelen, moet ik nogmaals de aandacht vestigen op het grote verschil met de landmacht-opleidingen, namelijk dat bij ons de a.s.-officier, vóór dat hij op de officierscursus komt zijn vak al kent, althans voor zover het mogelijk is hem dat op school bij te brengen. De officierscursus dient dus om van het reeds voor hun vak opgeleide personeel thans officieren te maken. Daarom ook heeft de cursus een geheel ander karakter dan de S.R.O.'s van de Landmacht, en daarom ook kan hij zoveel korter zijn. De cursus is voor de eerste keer in 3 maanden gehouden en van vrijwel alle leraren kwamen dan ook protesten, dat zij te kort was. Maar ik geloof, dat dit heel dikwijls veroorzaakt was, doordat de leraren zich een te hoog doel voor ogen stelden, een hoger doel, dan waarvoor de cursus ontworpen is: de vorming van in de praktijk bruikbare reserve-luitenanten.

Zij hebben zich onvoldoende afgevraagd: „Wat heeft de a.s.-reserve zeen later te luitenant van de Luchtmacht in de praktijk van mijn vak nodig?“ Het gaat er hier zelfs niet om, om een basis te leggen voor verdere wetenschappelijke vorming en voor zelfstudie, dat behoort thuis op de Militaire Academie. Ik gaf U in het voorgaande al een beeld van hoe het vak tactiek moet worden verdeeld over de vakopleidingen en de officierscursus. Reeds op de officierscursus wordt er naar gestreefd de leerlingen zelfstandig werken te leren door zo min mogelijk schools onderricht te geven, doch hen zo veel mogelijk voor concrete gevallen te zetten, die zij aanvankelijk met, later zonder de hulp van de leraren hebben uit te voeren.

Voor de a.s.-beroepsofficieren volgt thans een korte periode van dienst in de praktijk, waarbij nogmaals een oordeel kan worden uitgebracht over

hun aanleg voor beroepsofficier. Voor de vliegers zou deze periode kunnen samenvallen met hun operationele training om hun opleiding niet te lang te maken. Over de duur van de hierop volgende Luchtmacht Academie kan nog niets met zekerheid worden gezegd. Dit kan pas worden vastgesteld als het leerprogramma is ontworpen.

In grote lijnen zal het onderwijs natuurlijk overeenkomen met dat aan de K.M.A., waarbij de luchtvaardenden hun vliegvaardigheid moeten blijven onderhouden en uiteraard speciale luchtvaartvakken zullen moeten worden onderwezen. Maar, evenals bij de Landmacht, zal ook hier het onderwijs speciaal gericht moeten zijn op karaktervorming en het kweken van initiatief en de durf om verantwoording te dragen, op de wetenschappelijke vorming als een basis voor verdere ontwikkeling en zelfstudie, op de vorming van instructeurs, enz., enz.

Voor wat de rangen betreft, het volgende:

Persoonlijk zou ik er de voorkeur aan geven, indien de leerlingen van de officierscursus, na slagen ook tot vaandrig werden bevorderd. De werkzaamheden, die zij bij de verschillende dienstvakken van de Luchtmacht hebben te vervullen, maakt het nergens noodzakelijk, hen nog enige tijd in de rang van sergeant te handhaven, integendeel komen zij in de meeste gevallen direct in een positie, waarbij de vaandrigsrang noodzakelijk is. Dit impliceert echter, dat zij reeds als vaandrig op de Luchtmacht Academie komen, waardoor dit instituut ongeveer de vorm van een college zou moeten aannemen. De a.s. reserve-officieren blijven gedurende deze tijd ook vaandrig, terwijl beide tot 2e luitenant worden aangesteld, zodra de cursus voor de a.s.-beroepsofficieren aan de Luchtmacht Academie is afgelopen. Hierdoor wordt dus een gelijktijdige aanstelling van beroeps- en reserve-officieren van dezelfde jaarklasse verkregen.

Dit alles nu lijkt wel uitvoerbaar, indien wij over een eigen Luchtmacht Academie zouden kunnen beschikken. Voorlopig echter leven wij nog in een overgangstoestand, waarin wij nòch over de leraren, nòch over de gebouwen, nòch zelfs over een voldoende aantal leerlingen beschikken om de oprichting van een dergelijk instituut te rechtvaardigen. Wij hopen dan ook, voorlopig van de K.M.A. gebruik te kunnen maken voor de opleiding van onze beroepsofficieren, totdat wij in staat zullen zijn, deze opleiding zelf ter hand te nemen. Maar indien dus onze cadetten voorlopig ook aan de K.M.A. opgeleid zouden worden, zal het waarschijnlijk een bezwaar zijn als zij daar al als vaandrig aankomen. Hierin zal dus tot een compromis gekomen moeten worden. Pas na de Luchtmacht Academie wordt de plaats

op de ranglijst bepaald; deze is echter niet uitsluitend gebaseerd op de op dit instituut behaalde cijfers, doch dient te worden vastgesteld aan de hand van de resultaten van de vakopleiding, de beoordeling tijdens de praktische beproeving en de resultaten van de Luchtmacht Academie, zodat de praktische bruikbaarheid een belangrijke factor is bij de vaststelling van de ranglijst.

In het voorgaande heb ik steeds alle officieren der Luchtmacht — uitgezonderd die der Luchtvaarttroepen — over één kam geschoren, en voor hen alle één gelijksoortige opleiding in het uitzicht gesteld. Ik moet echter nog een uitzondering maken en wel voor hen, voor wie een hogere technische vorming van huis uit noodzakelijk is. Ik acht het niet verantwoord, om naast de reeds bestaande opleiding tot luchtvaartkundig ingenieur aan de T. H. te Delft nog een gelijksoortige militaire opleiding in het leven te roepen wegens de kostbare laboratoria die daarbij noodzakelijk zijn, nog afgescheiden van het feit, dat de benodigde leerkrachten niet te vinden zijn. Onze a.s.-technici moeten dus aan een M.T. en een H.T. School op landskosten studeren, waarbij zij zich uiteraard voor een bepaald aantal jaren dienst als officier moeten verbinden. Nu lijkt het mij niet juist, om hen dezelfde opleidingsgang te laten volgen, als de overige officieren, namelijk eerst militaire vooropleiding, dan vakopleiding en daarna officiersopleiding, omdat zij dan als soldaat, korporaal of sergeant zouden moeten studeren. Momenteel wordt overwogen hen eerst 2 jaar op de K.M.A. op te leiden, zodat zij in de sfeer van het officier worden goed zijn ingeleefd, en hen daarna gedurende 3 jaar aan de T.H. te laten studeren. Het lijkt mij dan aan te bevelen om hen wegens hun langere studie, evenals de officieren van gezondheid, direct tot beroeps-re luitenant aan te stellen. In dit verband moge ik er op wijzen, dat eenzelfde opleiding wordt overwogen voor de Genie, de Technische Dienst en de Verbindingsdienst.

Mijne Heren, ik heb U thans in het kort geschetst, hoe de opleiding tot 2e luitenant bij de Luchtmacht zal geschieden. Ook bij de Luchtmacht wordt uitgegaan van het principe om de jonge officier (naast de wetenschappelijke basis voor de beroepsofficier) slechts dat bij te brengen, wat hij voor zijn taak als 2e en later als 1e luitenant nodig heeft, om pas later over te gaan tot de verdere vorming der officieren en wel op de tijdstippen, waarop zij zulks het meest behoeven.

Aangezien waarschijnlijk geen der wapens van de Landmacht aan zo snelle en veelvuldige veranderingen onderhevig zal zijn als de Luchtmacht door de snelle vorderingen der techniek, hebben wij moeten omzien

naar middelen om te zorgen dat niet alleen alle officieren van deze technische vorderingen op de hoogte blijven, maar ook om er hen op te wijzen, welke invloed deze technische vorderingen op het tactische gebruik kunnen hebben. Wij zijn daarom van plan om de 2 à 4 jaar „herhalingscursussen” te houden, waar *alle* officieren aan moeten deelnemen. Op deze wijze hopen wij te bereiken, dat de officieren steeds op de hoogte blijven van de vooruitgang in hun vak. Het zullen slechts korte cursussen zijn van bijv. 2 à 3 weken, waarbij lezingen worden gehouden en bijv. één grote tactische oefening en waarbij geen examen behoeft te worden geëist.

Heeft de jonge officier enige jaren als zodanig bij zijn eigen dienstvak dienst gedaan, dan zal hij t.z.t. in aanmerking kunnen komen voor een functie als bijv. luitenant-adjutant, en waarschijnlijk nog wat later voor een der lagere commanderende functies. Daarvoor stellen wij ons voor, een zgn. commandantscursus te houden. Ik vind de naam niet mooi, omdat er ook nog hogere commanderende functies zijn, waarvoor deze cursus niet voldoende is, maar ik heb nog geen betere naam kunnen bedenken, die de bedoeling dekt. Het is niet de bedoeling om het met goede uitslag volgen van deze cursus als eis te stellen voor de aanstelling tot kapitein, wel echter tot majoor. Het spreekt echter vanzelf, dat het voor elke kapitein en zelfs al voor de oudere re-luitenants een groot gemak zal zijn, indien zij deze cursus hebben gevolgd. Door verder deze cursus alleen toegankelijk te stellen voor luitenants, en niet meer voor kapiteins, wordt vanzelf bereikt, dat deze cursus tijdig wordt gevolgd.

Heeft de officier in de loop van zijn diensttijd enige der zoeven genoemde lagere commanderende functies op de goede wijze vervuld, hetgeen uit zijn beoordelingen moet blijken, dan kan hij t.z.t. in aanmerking komen voor de staffuncties, en waarschijnlijk nog wat later voor de hogere commanderende functies. Wij stellen ons voor, daarom een zgn. „staf-cursus” te houden. Het met goede uitslag volgen van deze cursus ware als eis te stellen voor aanstelling tot de rang van Luitenant-Kolonel. De cursus zal op hetzelfde peil moeten staan als de door de vorige spreker genoemde tweede cursus aan de H.K.S. voor commandanten van grote eenheden.

Tenslotte zal het waarschijnlijk wenselijk blijken, deze laatste cursus nog te doen volgen door een cursus ten behoeve van de allerhoogste Luchtmachtfuncties, waarbij ware te overwegen, of deze cursus wellicht aan de H.K.S. en parallel met de overeenkomstige Landmachtcursus kan worden gehouden, omdat aldaar voor een groot deel van dezelfde leraren kan worden gebruik gemaakt.

Zoals U ziet, mijne heren, staan er vele cursussen op het programma, en ik geloof niet, dat er iemand is, die de noodzakelijkheid van ook maar één dezer cursussen zal willen bestrijden, althans in het besproken systeem van officiers-opleiding. Aangezien echter nog slechts één dezer cursussen in werking is — waarvoor het al uiterst moeilijk is geweest leraren te vinden — doet zich de vraag voor, hoe deze plannen op de meest doelmatige manier te verwezenlijken. Indien wij ons realiseren, welke vakken op deze cursussen moeten worden onderwezen, dan zullen wij tot de conclusie komen, dat op verschillende cursussen voor een zeer groot deel dezelfde vakken in het programma moeten voorkomen.

Hiertoe zouden dus dezelfde leraren kunnen dienen, zij het dan ook dat op de ene cursus het onderwijs op een ander peil staat dan wel een ander deel van het vak wordt onderwezen dan op de andere cursus. Maar hieruit volgt, dat het van groot voordeel zou zijn, indien al deze cursussen op dezelfde plaats zouden worden gehouden, zodat de leraren niet steeds heen en weer behoeven te reizen met het daaraan verbonden tijdverlies. Indien wij ons nu de Luchtmacht Academie in de toekomst denken in de geest van een buitenlands college, zouden hier ook zonder bezwaar de officieren tijdelijk kunnen worden ondergebracht, welke zijn aangewezen voor het volgen van de reeds genoemde cursussen. De grootte-orde van het personeel van de toekomstige luchtmacht in aanmerking nemende, is het onderbrengen van al deze opleidingen onder één dak (figuurlijk gesproken) waarschijnlijk ook wel mogelijk, in aanmerking nemende, dat de officiers-cursus voor het in Indië opgeleide personeel ook in Indië wordt gehouden, evenals de herhalingscursussen voor het op een bepaald moment in Indië aanwezige personeel, hierbij denkende aan een over een weer dienen van het personeel der Luchtmacht in Nederland en Indië, zoals dat reeds bij de Koninklijke Marine geschiedt. Deze plannen beschouwende, komt men, vooral onder de huidige omstandigheden, al direct op het probleem waar dit instituut moet worden ondergebracht, en het is dan ook zaak — ook al ligt de verwezenlijking van deze Luchtmacht Academie nog in de toekomst — reeds nu hiernaar om te zien, vooral omdat wij in de keuze van de plaats niet vrij zijn, doch gebonden aan de nabijheid van een vliegveld.

Het spreekt van zelf, dat bij het vaststellen van de vredessterkte aan officieren, evenals bij de Landmacht, ook bij ons rekening zal moeten worden gehouden met het feit, dat steeds een aantal officieren op één of meer cursussen zal zijn, opdat op hun plaatsen bij de dienstvakken geen vacuum ontstaat.

Mijne Heren, ik ben thans aan het einde van mijn betoog gekomen, en ik ben er mij van bewust, dat er nog vele vragen open blijven, vragen, waarop ik U op dit moment wellicht nog geen antwoord kan geven. De organisatie van de Luchtmacht is achter bij die van de Landmacht. Op de oorzaak daarvan kan ik natuurlijk niet ingaan. Ik geef U echter de verzekering, dat wij met de weinige te onzer beschikking staande krachten doen wat wij kunnen om de Luchtmacht op te bouwen, vrijwel uit het niets, tot een der drie delen van de Krijgsmacht van ons Koninkrijk, waarop — naar wij hopen — eens het Nederlandse Volk trots zal zijn.

De Luchtmacht staat thans nog in haar kinderschoenen, zij heeft enkele wankele schreden gezet, maar zij kan nog niet geheel alleen lopen. Zij heeft de hulp nog nodig van wat op het oogenblik haar grote broer is: de Landmacht. Maar eens hoopt zij even groot te zijn als haar grote broer. En zij weet, dat zij op haar grote broer rekenen kan, niet alleen om thans haar wankele schreden te steunen, maar vooral ook: „om alleen te leren lopen“.

Generaal-majoor b.d. H. C. G. Baron van Lawick.

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren!

Met grote belangstelling luisterde ik naar de aantrekkelijke voordrachten van hedenavond en betuig mijn dank aan U, mijnheer de Voorzitter, voor de mij daartoe geboden gelegenheid en aan de Luit.-Kolonel Antoni voor zijn uitnodiging tot het bijwonen van deze bijeenkomst.

De Luit.-Kolonel Le Fèvre de Montigny gaf op voortreffelijke wijze een beeld van hetgeen omtrent de „cadettenopleiding“ voor de grondwapens in het voornemen ligt. Dit beeld heeft mij zeer bevredigd en, ik voeg eraan toe, gerustgesteld.

Op enkele details zou ik niettemin gaarne even ingaan.

Vooropstellende, dat ik het uitgesproken streven tot het opvoeren van de practische opleiding van de cadetten tot instructeur bijzonder toejuich, konden de hierop betrekking hebbende woorden van de inleider de indruk maken als zou daaraan voorheen nimmer voldoende aandacht zijn geschonken. Dit kan ik echter niet onderschrijven. Reeds in mijn cadettentijd was die opleiding, althans bij de cavalerie, zodanig dat wij als 2e Luitenant na de beëdiging reeds dadelijk met de instructie van de troep konden worden belast. Hoe het toen — in de eerste jaren dezer eeuw — met die opleiding bij de andere wapens toeging kan ik niet beoordelen, maar wel

weet ik dat sedert 1918, toen ik leraar aan de Kon. Mil. Academie werd, aan de praktische opleiding van de cadet voortdurend meer zorg werd besteed en vele jaren zelfs een oefendetachment daartoe aan de K. M. A. was verbonden. Ook gedurende mijn gouverneurschap genoot de praktische opleiding een groeiende belangstelling.

Men vergete echter niet, dat de leerstof voortdurend aanwast, hetgeen het streven om meer tijd aan een bepaald onderdeel der opleiding te wijden een rem oplegt. Wanneer men het aantal studie*jaren* niet uitbreidt kan men de eene faculteit niet anders dan ten koste van een andere meer lesuren toewijzen. Onvermijdelijk ontstaat dan een belangenbotsing. Een dergelijk proces bestond reeds vele jaren, waarbij het vooral de wiskunde was, die uren moest prijs geven.

Nog bij een tweede punt van sprekers betoog wilde ik even stilstaan, bij dat n.l., waarin een lans wordt gebroken voor een aanzienlijke vermindering van het toezicht waaraan de cadetten op het internaat zullen zijn onderworpen.

Ik zal niet ontkennen, dat enkele door de inleider aangevoerde voorbeelden als misplaatste uitwassen zijn aan te merken. Met klem meen ik echter te moeten waarschuwen tegen een verslappen der contrôle.

Toen ik in 1934, na het aanvaarden van mijn betrekking als Gouverneur, op een ochtend direct na het morgenappèl eens een wandeling over de slaapzalen maakte, werd ik getroffen door een stilleven de grote Jan Steen waardig. Een week later zo'n bezoek herhalende bleken mijne terzake gemaakte opmerkingen nog niet een alleszins bevredigende toestand te hebben verzekerd. De zaak nader onderzoekende bleek mij, dat de orde, welke in een fatsoenlijke samenleving nu eenmaal niet kan worden gemist zonder ze voor velen ondraaglijk te maken, en welke in 1934 zo ver beneden het peil van vroeger bleef, was te wijten aan de onmogelijkheid, wegens kaderschaarste, om voldoende onderofficieren voor de inwendige dienst te kunnen verkrijgen. Deze controlerende schakel bleek onmisbaar om de cadetten-samenleving tegen wanorde te beschermen. Eerst toen enige tijd nadien onderofficieren van het K.N.I.L. aan de K.M.A. werden gedetacheerd geraakte de orde weer in evenwicht.

Men bedenke, dat de jongeman van nature niet een overmaat van orde meebrengt. Wanneer het toezicht zou verslappen, zouden niet alleen allerlei ongerechtigheden het dagelijkse leven van de cadet overwoekeren maar bovendien zou de opleiding tot een gedisciplineerd militair tekort schieten.

De Nederlander voelt reeds van huis uit de discipline weinig aan. Tel-

kens wordt men gewaar, hoe gaarne hij het ongeoorloofd zijn aan de laars lapt, in het bijzonder wanneer hij hiermee een ander tot hinder is. Zo ziet men te Breda buiten de kleine kom der stad herhaaldelijk kinderen en zelfs volwassenen op het trottoir fietsen. Vergelijkt men de Nederlander met de Engelsman, die meer gevoel voor discipline heeft, hoe aangenaam valt het ons dan bij het wachten in de rij op, dat de Engelsman er niet aan zal denken om te trachten, daarin een plaats te usurperen. Voor hem is de rij onschendbaar. De Nederlander daarentegen tracht gaarne, botweg of slinks, beter geplaatsten voor te komen.

En toch, toen de Engelse soldaten te Breda na de bevrijding in Concordia hun cantine hielden, ontzagen zij zich niet om, wanneer de stemming 's-avonds steeg, bierglazen door de ruiten te gooien. Alles wat breekbaar was moest het dan vaak ontgelden. Niettemin bevond zich een „M. P.” in hun midden. Maar blijkbaar achtte deze dergelijke uitingen niet onredelijk.

Dat de cadetten tegenwoordig de kinderjaren verder achter zich hebben dan voorheen doet weinig ter zake. Altijd wanneer een aantal lieden van dezelfde leeftijd gezellig bijeen zijn, ontwaakt in hen de jeugdige overmoed opnieuw. En wanneer een gezelschap tachtigjarigen over het algemeen wat minder uitbundig wordt dan een van twintigjarigen, dan vindt dit zijn oorzaak alleen in een fysieke slijtage waardoor de innerlijke drang wordt geremd.

Ik had eens een chef die zeide: „iedereen heeft contrôle nodig, de soldaat zowel als de luitenant en de generaal”. Hoe juist deze stelregel is hebben wij de laatste tijd ervaren uit de rapporten van de Algemene Rekenkamer!

Kolonel J. A. A. Sitsen.

Mijnheer de Voorzitter, mijne Heren,

Het is met enige schroom, dat ik in deze bijeenkomst van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, waarop zovele vertegenwoordigers van de meest uiteenlopende onderwijsinstellingen van het Nederlandse Leger zijn vertegenwoordigd en in dit van ouds bestaande centrum van militaire wetenschap het durf te ondernemen het woord te vragen naar aanleiding van hetgeen de inleiders van deze avond hebben gemeend te moeten ten gehore brengen. Als ik dan deze schroom overwin, is het, omdat ik vermeen dat daar waar ik van mijn jongste tijd als officier in het mili-

tair onderwijs of als ik het zo zou mogen zeggen „in aanverwante artikelen” ben werkzaam geweest — ik had bereids het voorrecht toen ik enige dagen officier was, te worden belast met de opleiding tot beroeps-officier, terwijl ik in 1919 hier in Breda als leraar werd geplaatst bij de S R O I en voorts steeds in meerdere of mindere mate bij het militair onderwijs was betrokken — en ik dus kan zeggen terzake van de verschillende opleidingen enige ervaring te hebben opgedaan.

In het bijzonder echter heeft mij getroffen dat de brochure over de vorming van beroepsofficieren van de desmalige kapitein der genie van het K N I L, Brest van Kempen, met wie ik in de jaren, onmiddellijk na de vorige mobilisatie het voorrecht had te mogen omgaan en te mogen samenwerken, hier werd besproken en heeft dit mij in het bijzonder genoopt mijn mening betreffende een deel van de deze avond behandelde onderwerpen in debat te brengen. Ik kan U verzekeren, dat deze brave en goede kameraad met een nobel karakter en met een hart van goud zich niet zou hebben geleend tot het zoeken van wrijvingspunten of tot het maken van moeilijkheden, maar dat hij zich innerlijk gedrongen voelde tot het schrijven van deze brochure. Dag aan dag heb ik met hem kunnen bespreken al wat hem trof bij de opleiding van onze a.s. beroepsofficieren en ik zou het met vele voorbeelden uit die tijd kunnen staven, dat zijn opvattingen betreffende de quasie-paedagogische beginselen, welke toen werden gehuldigd, niet alleen geen karakters vormden, doch deze karakters op ernstige wijze konden misvormen of schade berokkenen. Het zal U duidelijk zijn, mijnheer de Voorzitter, dat als ik thans kom tot bespreken van dat deel van het onderwerp, hetwelk mij in het bijzonder heeft getrokken, ik mij zal onthouden te spreken over de L S K, omdat meer bevoegden dan ik daarover hun licht zullen kunnen doen schijnen, doch zal ik mij in het bijzonder bepalen tot de Landmacht en wel dan nog in hoofdzaak tot de infanterie.

Naar mijn mening komt het bij de keuze van de a.s. beroepsofficieren en bij de opleiding in hoofdzaak aan op het karakter en zo zou ik dan ook als eis willen stellen voor het aanwijzen van commandanten en leraren van onderwijsinstellingen, dat niet in hoofdzaak wordt gekeken naar militaire deskundigheid, of als ik het anders mag formuleren, naar „militaire geleerdheid”, doch dat voor alles zal gelden de noodzaak van het bezitten van een gezond en gaaf karakter. Als ik daarnaast in het kort dan mag aangeven de wijze, waarop ik mij de recrutering van de a.s. beroepsofficieren denk, dan doe ik zulks met enige terughoudendheid, omdat de eerste inleider is

begonnen met ons mede te delen, dat bereids door Zijne Excellentie de Minister van Oorlog met de door hem ter sprake gebrachte richtlijnen in hoofdzaak was ingestemd en dat de betreffende lezing derhalve meer was ter oriëntering, dan om door een debat toetsing, dan wel verbetering, van het onderwerpelijke plan te verkrijgen. Het heeft uit dit oogpunt beschouwd, weinig zin mijn eigen opvatting nu alsnog naar voren te brengen, maar ik zie mij onder meer terwille van de zoeven genoemde makker genoopt, nu dit hier door onze Voorzitter gevraagd wordt, deze te doen kennen. Het voornaamste punt, waar het dan om draait is de kwestie „internaat of externaat“. Als voordeel van een internaat wordt aangevoerd het doen ontstaan van een band en het vormen van karakter. Ik ben er van overtuigd, dat op de leeftijd, waarin in het huidige stelsel jongelieden in aanmerking zullen komen voor opleiding tot beroepsofficier, van werkelijke karaktervorming geen sprake meer kan zijn. Op deze leeftijd is het karakter gevormd en slechts zal het mogelijk zijn, aan het karakter, hetwelk normaliter ontstaat in het gezin en in het milieu, door de aanraking met het leven facetten te doen geven, welke in het verdere leven slechts kunnen worden opgeglansd, dan wel gedeeltelijk hun glans verliezen. Nog eens benadruk ik, dat het karakter van deze jongemensen onder uitbuiting, dan wel door bestrijding van dat wat door aanleg aanwezig is, in het gezin in hoofdzaak zal moeten zijn gevormd, dat de reeds aanwezige vormen van het karakter daarna op school en in het Leger bij de aanraking met allerhande naturen en karakters en bij de omgang met allerlei mensen van elke staat en stand, nader zullen worden bijgeslepen en gepolijst, doch dat het uitgesloten moet worden beschouwd om op latere leeftijd nog verdere karaktervorming in de goede zin te doen plaats vinden. Naast het bijbrengen van de vereiste militaire bekwaamheid, hetwelk in de eerste plaats op het practische moet zijn gericht, zal het slechts mogelijk zijn naast genoemd bijslipen en polijsten der verschillende karakterfacetten in het bijzonder de voor de soldaat en zeker voor de officier noodzakelijke deugden bij te brengen of deze te doen accentueren. Moed, een hoogstaand moreel, juiste tuchtbegrippen, Vaderlandsliefde, paedagogische begrippen en dergelijke zullen hem eigen moeten worden. Hiertoe is een internaat niet van node, maar zijn nodig goede leraren, die bij dag en bij nacht, onder alle omstandigheden, in vreugde en leed, bij studie en plezier met hun leerlingen als goede kameraden zullen weten om te gaan en hen zullen weten voor te gaan. Zo zal er een band komen en zo zullen de militaire deugden, voor zover zij nog in weinig ontwikkelde toestand aan-

wezig zijn, tot rijpheid moeten worden gebracht. Mijnheer de Voorzitter, het zal duidelijk zijn, welk een beroep hier wordt gedaan op de door mij bedoelde leraren, die met wegcijfering van hun particuliere belangen en genoegens, deze moeilijkste, doch mooiste van alle taken zullen moeten willen en kunnen volbrengen.

Wanneer ik na deze korte beschouwing over het voornaamste gedeelte van de wijze van opleiding, hetwelk mij het meest heeft getroffen, mijn mening heb gezegd, dan zij het mij vergund, daarnaast in enkele trekken te mogen aangeven hoe ik mij de keuze van de a.s. beroepsofficieren heb gedacht. Uit de lichter, dan wel uit degenen, die vrijwillig vervroegd onder de wapenen zijn gekomen op de voet van gewoon dienstplichtige, worden op de gebruikelijke wijze volgens de bij de indelingsraad daartoe gegeven adviezen door de O S C de in aanmerking komende jongelieden getest.

Het zij mij vergund op deze plaats warme hulde te brengen aan de makkers, die onvermoeid en met de grootste interesse zich wijden aan dit zo moeilijke en vaak ondankbare werk der selectie, waarvan ik hier dagelijks getuige mag en kan zijn.

De betreffende jongelieden komen vervolgens met de dienstplichtigen bij hun onderdeel in opleiding en volgen deze normaal als elke dienstplichtige soldaat. Zij worden op dezelfde wijze behandeld en moeten volkomen het lot van deze man delen. Dit zal hun karakter ten goede komen en zij zullen bekend geraken met datgene wat er heerst in het hart van deze man, die zij later zullen hebben te commanderen en voor te gaan. Zij zullen leren zien wat de man in het gelid voor verlangens heeft en zij zullen de gang van de dienst van al de fundamenten meemaken en meebouwen en daardoor zullen zij niet als weleer komen te staan in de troep als de bekende „kat in een vreemd pakhuis". Het is toch algemeen bekend hoe deze mangel aan ervaring in de troep door velen van onze jongste collega's op bittere wijze moest worden geboet en wij kennen de voorbeelden waarbij deze les voor het hele verdere leven soms funeste gevolgen had. Bij deze opleiding zullen de verschillende commandanten van laag tot hoog de betreffende jongelieden kunnen zien in hun doen en laten als mens, als karakter en als wordend soldaat, en ik stel mij voor dat, indien er meer rust in ons Leger zal zijn gekomen en de commandanten voor dit belangrijk werk meer tijd en ook meer ervaring zullen hebben gekregen, dat het oordeel, uit te brengen over de gegadigden naast het oordeel van het indelingsadvies en naast het oordeel van de O S C van groot belang

zal kunnen zijn. Het zal uit een oogpunt van tijdsindeling bij de opleiding van de dienstplichtigen en van de kadervorming wellicht niet mogelijk zijn de bedoelde jongelieden de gehele opleiding tot soldaat te doen volgen. Toch lijkt het mij noodzakelijk hen zolang als enigszins mogelijk is in dit milieu te doen verkeren, ja, hen zo mogelijk die gehele opleiding te doen volgen en, als het dan nog mogelijk mocht zijn, hen een volledige cursus te doen volgen aan een kaderschool tot vorming tot sergeant, waarbij zij weer met mensen uit andere milieus en met andere ontwikkeling in aanraking zouden komen en op die wijze als het ware hard werkende en gevormd wordende de nieuwe trap in het militaire leven zouden bereiken. Daarna zouden zij de cursus bij de S.R.O.I moeten volgen om met de overige voor opleiding tot reserve-officier geselecteerden te worden opgeleid tot die rang. Het grote voordeel zou hier worden verkregen dat zij hun makers, waarmee zij in de toekomst op de juiste wijze lief en leed zullen hebben te delen, leren kennen en kunnen leren waarderen en dat de band, welke gelukkig thans in het Leger tussen beide categoriën van officieren wordt gevonden, reeds daar kan worden gesmeed. Ook hier zal de omgang met mensen uit andere milieus, met andere ontwikkeling en met andere verlangens en noden, voor hun vorming en hun inzichten van het allergrootste belang zijn. Na het verlaten van de S.R.O.I zouden zij evenals de overige, als vaandrig van deze inrichting van onderwijs afkomende, leerlingen moeten worden gedetacheerd in de troep om in deze rang en stand als het ware een stage te lopen, waarbij de moeilijke plaats, staande tussen troep en officieren, weer eens te meer gelegenheid zal geven door hun commandanten te doen nagaan of zij man zijn geworden van karakter, van plichtsopvatting en met militaire deugden, die uit zal kunnen worden verkoren om opgeleid te worden tot beroeps-officier.

Na deze opleiding en herhaling en voortgezette testing zullen zij dan, als militair student, de colleges moeten kunnen volgen, welke nodig zijn om hen datgene bij te brengen, maar dan ook niet meer, wat zij nodig hebben om een allround jong officier te worden. Ik spreek hier met opzet over colleges, omdat in verband met hetgeen ik reeds eerder stelde, ik niet inzie, waarom deze jeugd op andere wijze academisch zou worden gevormd dan de overige jeugd, die het voorrecht heeft een hogere studie, in welke zin ook, te mogen volgen. Naast deze colleges zal het sportieve element in de meest uitgebreide zin, een voornaam deel van het programma moeten uitmaken, om de militaire deugden, waarvan ik ook bereids eerder sprak, mede te helpen aankweken.

Over de voortgezette opleiding zal ik, gezien de korte tijd, welke ik meen te mogen gebruiken, hier niet spreken. Wel moge ik als mijn mening kenbaar maken, dat juist geleide en geprikkelde studiezin hogere waarde heeft en meer oplevert, dan vele vaak te korte cursussen.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben er van overtuigd, dat ik hier en daar in mijn betoog wellicht dingen gezegd heb of dat ik een wijze van uitdrukken gebruikt heb, die niet voor een ieder even prettig kunnen zijn geweest om aan te horen. Ik kan U verzekeren, dat het niet mijn bedoeling is of is geweest iemand, wie ook, op welke wijze te kwetsen of onaangenaam te zijn, doch dat ik mij, zonder dat ik daartoe te voren het besluit had genomen, genoopt heb gevoeld, mijn mening bekend te maken, omdat ik nu eenmaal, zoals ik hier sta, niet anders kan.

Ik dank U voor de mij geboden gelegenheid.

Luitenant-Kolonel J. L. H. A. Antoni.

Op de eerste plaats dank aan het Bestuur onzer Vereniging, ook namens de aanwezigen, dat het:

1e. een lezing liet houden over dit primaire vraagstuk;

2e. Breda als vergaderstad koos. Breda is in de officierswereld een begrip op zich zelf. Voorts is het buiten 's-Gravenhage dus buiten de centrale sfeer. Vergaderen in de provincie verdient aanbeveling; onze Vereniging moet de boer op o.a. i.v.m. de propaganda en met de gelegenheid om aan de gedachtenwisseling deel te nemen. De meer dan gewone belangstelling hedenavond getuigt, behalve van interesse voor het onderwerp, ook van belangstelling in de Vereniging als zodanig in een groot garnizoen in het Zuiden. „Krijgswetenschap” mag geen Haags genootschap zijn.

3e. het Kasteel als vergaderplaats nam, waar van 1828 af tot 1940 de voornaamste opleiding tot beroepsofficier van het K.N.I.L., van de K.L., ja zelfs een tijdlang van de K.M. geweest is.

Op de tweede plaats dank aan de inleider voor de geboden gelegenheid om het manuscript te mogen inzien. Het geheel heeft de grote verdienste van een goede leiddraad voor de gedachten te zijn en daardoor discussie mogelijk te maken. Het is in zekere zin pioniersarbeid, waarvoor mijn lof.

Inleider zegt (blz. 44) dat een officier het debat niet moet vrezen. Dit geeft mij moed om een en ander in het midden te brengen.

Op de derde plaats zeg ik: „la critique est aisée, l'art est difficile”. Wij allen moeten samen het beste zoeken. Wij hebben nu een prachtkans om met frisse moed iets nieuws te beginnen. Geen restauratie, doch nieuwbouw

met gebruik van ervaringen uit het verleden, en bij die opbouw, opbouwende critiek.

Voorop zij gesteld, dat de inleider (blz. 67) zegt, dat Z.E. de M.v.O. in algemene zin heeft ingestemd met de hiervoor uiteengezette gedachten-gang t.a.v. de opleiding tot 2e luitenant. Het plan is dus in kannen en kruiken; het naar voren brengen van principieel afwijkende zienswijzen is feitelijk overbodig, hetgeen mij ook voor deze avond spijt. Wel hebben nagenoeg alle beroepsofficieren op de banken der K.M.A. gezeten, doch slechts weinig beroepsofficieren hebben er voor de kathedr gestaan en dus de onderwijsproblemen van die zijde practisch bekeken. O.a. als oud-leraar S.R.O.I. en K.M.A. en als C.-S.R.O.I. stel ik het op prijs om iets te zeggen. Ik hoop, dat voor wat de grote rest der te regelen stof betreft, zo o.a. en b.v. de leerstof, alsnog officieren gehoord zullen worden, die voorheen aan de K.M.A. verbonden waren, alsmede officieren, die vroeger en thans leidende functies bij de officiersopleiding hadden of hebben, ook de Directeur der H.K.S. Het is m.i. goed, dat oud en nieuw elkaar de hand reiken.

Publiekelijk is thans weinig bekend over de naaste vorm, zowel als over de sterkte e.d. van het leger, over de herhalingsoefeningen der reserve-officieren enz. De moderne methoden van instructie hebben in het werkplan alle een systeem van herhaling opgenomen; deze systematisch gegeven herhalingsen kunnen niet uit het werkplan worden weggelaten, zonder dat het gehele werkplan tengevolge daarvan het grootste deel van zijn waarde verliest.

Deze *onbekende factoren* maken het moeilijk om een vast plan te maken, doch brengen wel de wenselijkheid mede, dat men in een kalm tempo begint, waardoor geleidelijk een goede eindtoestand kan worden bereikt, te meer daar de K.M.A. pas over enige jaren volgeboekt kan zijn.

De *officiersopleiding K.N.I.L.* wordt buiten beschouwing gelaten (blz. 42). Zolang de staatsrechtelijke verhoudingen binnen het Koninkrijk nog niet geregeld zijn, zal men, laten we thans zeggen misschien een vijftal jaren, genoegen moeten nemen met een voorlopige oplossing. Toch dient men nu reeds uit te gaan van het principe „over en weer” dienen, tot een bepaalde leeftijd of rang. Ergo dient de zgn. Indische vorming aanstonds ter hand genomen te worden. Bewapening en dergelijke zijn thans gelukkig gelijk. Optreden in de tropen kan men zeker onderwijzen, terwijl Maleis en Land- en Volkenkunde op de S.R.O. reeds onderwezen worden, (Indonesische leerlingen der S.R.O.I. zijn geen uitzonderingen en behoren tot

de meest enthousiasten). Laten we zorgen, dat men in den lande aan het officierscorps althans niet behoeft te verwijten, dat het over Indonesische aangelegenheden medepraat en adviseert, zonder er begrip van te hebben.

Voortgaande zegt inleider (blz. 43): „Ik zie, zonder te willen zeggen, dat de beroepsofficieren geen aanvoerders zouden moeten zijn, dan ook de *taak der beroepsofficieren* gelegen in het vredesleger, enz., dus *opleiden*”. Juist! Doch nooit kan men de aanvoerderskwaliteiten missen. De officier dient gezag te hebben en dit op de eerste plaats te vestigen door te demonstrenen dat hij beschikt over de kwaliteiten, die een goed officier kenmerken o.a.: correctheid, vlotheid, resoluut optreden, strengheid, élan, rechtvaardigheid.

De *suggestieve waarde* van een dergelijke, vertrouwenwekkende persoonlijkheid is buitengewoon groot.

Op de tweede plaats moet hij een uitstekend organisator, en opleider zijn. Zijn gezag als officier moet worden bevestigd en verstevigd door zijn faam als organisator en onderwijzer. Deze kwaliteiten voorop. Een jonge luitenant moet als een jonge god zijn. Hij moet respect afdwingen. Inleider legt voor een jong officier misschien te veel nadruk op de onderwijzerseigenschappen.

De Overste le Fèvre de Montigny noemt de *methode van instructie* (blz. 43). Deze is allerbelangrijkst. Toen wij terzake nog in een godenschemering verkeerden, of er wellicht in feite anarchie was op het gebied van lesgeven, was het de huidige Kolonel Veldmeijer, mijn practische oud C.C., wiens stem óók in onze vereniging heeft geklonken, die met dit onderdeel een begin en een goed begin maakte. Voor alle opleidingen is dit fundamenteel. Op dit gebied bood het oude leger veel weerstand, in het algemeen gesproken, doch wat erger is, de methodische instructie zet in het nieuwe leger nog niet voldoende door; de weg dreigt misschien dood te lopen in het zand van papier en van de personeels- en militair-materiële zorgen der onderwijs Cn., waaraan zij zich persoonlijk met de beste wil ter wereld reglementair niet mogen onttrekken. Moge de nieuwe K.M.A. reeds bij de aanvang der werkzaamheden over een in de methode van instructie geschoold en ervaren korps instructeurs kunnen beschikken! Het worde bepaald een leervak.

Daarna (blz. 43) is gezegd, dat uit *de oudere beroepsofficieren* zullen moeten worden gerecruteerd de *hogere aanvoerders*, de *staf-officieren* en de *hogere troepen Cn.* Is de genoemde volgorde willekeurig, nevenschikkend of onderschikkend? Men onderscheide twee groepen namelijk ener-

zijds hogere aanvoerders en anderzijds stafofficieren en hogere troepen-Cn. Ik heb het voorrecht gehad, om veel in beide milieus te verkeren en stel het volgende. De hogere aanvoerders moeten komen liefst uit een kring van hogere troepen-Cn., die stafofficieren geweest zijn *of omgekeerd!* De praktijk voor 1940 was, dat zij nagenoeg alleen voortkwamen uit de staf-officieren. Voor een aanvoerder óók een hogere, zijn *leiderscapaciteiten* benevens bepaalde *karaktereigenschappen*, die hem openstellen voor de mentaliteit en het moreel van de soldaat primair en deze worden *méer* gevormd in de troependienst dan door staf- d.i. in vreedstijd vaak slechts bureaudienst. De z.g. troependienst onzer stafofficieren was voorheen vaak illusoir. Mijn oud Krijgsschooldirecteur Generaal van Ermel-Scherrer, zcide mij eens, dat dit kwam omdat wij te weinig stafofficieren hadden, men kon ze op de bureaux niet missen. Het kon ook zijn dat er andere factoren in het spel waren. Het zij zo, doch dan moét men ze ruim kweken, en veel inschakelen in de troependienst, o.a. in functies als Comp. C. en Korps C., ook nú. In de paar oorlogsdagen van 1940 liep de scheidingslijn tussen bekwamen en onbekwamen óók dwars door alle categoriën.

Het later door inleider aangehaalde lesorganisatieplan der H.K.S. laat gelukkig ook splitsing zien in een richting stafdienst en in een richting hogere bevelvoering.

Inleider vervolgt (blz. 44) met het vermelden van het standpunt van mijn oud-leraar K.M.A. de Generaal Jhr. Alting von Geusau, die voor a.s. beroepsofficieren alléén K.M.A. wilde, askerig als hij was van het begrip „double usage“, „scheermes-fiets“, zoals hij dat altijd plastisch uitdrukte. Voor een wetenschappelijke opleiding kies ik zijn zijde, doch vooral en vooreerst via de troep en de S.R.O. naar de K.M.A. Per aspera ad astra. Het verheugt mij zeer, dat deze lijn gevolgd zal worden. Toevallig was ik voor mijn driejarig cadet zijn ook eerst in de troep 1½ jaar adspirantvaandrig, res. korporaal en res. sergeant; ik heb er tot op heden nut van in dienst en ook bij de beoordeling dezer aangelegenheden. Als cadet kwam mij de toenmalige opleiding, 1915-1918, in vergelijking met de troep wel wat „zacht“ voor. Tijdens mijn leraarschap was er door spoedcursussen, nevencursussen en de dreigende mobilisatie-omstandigheden weinig lijn te bespeuren. De vlotte Generaal ging wel wat vlot over de practische vorming heen.

De inleider komt voorts (blz. 49) tot 4 à 5 jaren totale duur der officierenopleiding. M.i. kan in 4 jaren de practische en wetenschappelijke basisvorming af zijn. Hij stelt verder: 4 à 5 jaren is voor de eerstkomende

noodjaren te lang, dus splitsen, en komt tenslotte tot $3\frac{1}{2}$ jaar (blz. 58). Ik stel 4 jaar, hetgeen een groot verschil maakt van 15 %. Dáárom zegt inleider: „Einddoel der K.M.A. is *geschiktheid voor instructeur* en later geschikt maken voor opleiding van dpl. kader, van reserve-officieren, hogere aanvoering te velde, vervullen van staffuncties, zomede het bestuderen van tactische en technische aangelegenheden om het leger op de hoogte van zijn tijd te houden, waarbij ik nog de wetenschappelijke basisvorming mis. Wel, al dit latere behoeft een beroeps ze luitenant toch niet te kennen? dat leert hij nog niet in zes onafgebroken studie jaren. Het is nu niet de tijd en de gelegenheid om het studieplan op te maken, om nauwkeurig te schiften en alle vakken onder de loupe te nemen, doch ik ben overtuigd, dat na de troepen- en S.R.O.-tijd de cadet in $2\frac{3}{4}$ jaar een behoorlijke dosis militaire- en andere wetenschappelijke vorming gegeven kan worden. Ik meen dat daarbij een grondige basiskennis van tactiek, tact. voorbeelden uit de practijk van de oorlog, psychologische voorbeelden, veel „grepen uit de werkelijkheid“, zeker op het programma een plaats moeten krijgen.

Vergelijkt men de officier met een advocaat, dan meen ik dat diens uiterlijke vakcapaciteit culmineert in de adviezen, de conclusies en het pleidooi. Doch hiervoor wordt hij niet rechtstreeks opgeleid. Kennis van zeer vele onderdelen der rechtswetenschap is basis voor de beoordeling van een rechtskwestie. Een geestelijke heeft als ambtsdoel: zielzorg, godsdienstonderricht, preken e.d., doch voor hij dit kan, moet hieraan uitgebreide studie voorafgaan, soms ook op neventerrein. Anders gezegd formele vorming en materiële vorming moeten hand in hand gaan.

Beiden volgen later nog wel leergangen, congressen etc. etc., doch op basis van de studie aan hún academie.

Zelfs voor een „practijk“ geval kan de academische kennis veel betekenen. Mij is een officier bekend, die in de Meidagen van 1940, in contact zijnde met de vijand, zich plotseling een primaire tactische les uit zijn cadettentijd herinnerde, dienovereenkomstig handelde en . . . juist handelde.

Bij de opleiding tot reserve officier zie ik dagelijks, dat zelfs jonge reserve-officieren goede instructeurs zijn bij een S.R.O., vooral in de praktische vakken. De heren hebben allen feu sacré, doch het gemis aan een militair wetenschappelijke basis doet zich gevoelen. Als men de opleiding tot beroepsofficier gaat aanpakken, dan meteen goed. Dit Kasteel inspireert misschien tot compromissen, doch er is al eens een compromis opgesteld, namelijk dat der edelen in 1566, doch dat compromis werkte niet best.

Behalve in de oorlogsjaren doen de universiteiten óók niet aan half werk, waarom onze Academie wel, gelijke monniken, gelijke kappen. Voor die wetenschappelijke vorming wordt niet zo angstvallig op geld gekeken. Een niet goed gevormd officier is voor land en burgers wel zo schadelijk, als een niet goed gevormd arts of advocaat. De laatsten kiest men, de eerste krijgt men gedwongen boven zich. De laatsten werken incidenteel, de eerste gaat jarenlang en de gehele dag met de *toevertrouwen* om. In oorlogstijd of in politionele acties beschikt hij over mensenlevens.

De Academie moet voor de officieren een ware Alma Mater zijn. Pallas Athene was zowel godin der wijsheid als godin van de krijg. Koen en wijs.

Het *biaat 1940—1950* en de *lacunes in de vorige jaargangen*, moeten met overgang van reserve-officieren tot beroepsofficieren gevuld worden. Vele flinke, tot studie bereid zijnde reserve-officieren staan van ongeduld te trappelen en driewerf helaas, vele zeer goede onder hen, wachten niet meer af, zien hun ideaal verdwijnen en trekken de burgermaatschappij in. Wel dient hiervoor beslist uit een oogpunt van billijkheid, van beloning en van practijk slechts die reserve-officier genomen te worden, die in Indonesië gediend heeft, behoudens uitzondering voor hem, die bepaaldelijk door zijn chefs, hoog en laag, niet gemist kon worden na zijn aanbieding om naar de tropen te gaan. Geen pappot officieren. Hoewel dit probleem *het dringendste* is, is het in deze bijeenkomst niet aan de orde.

Dik onderstrepen wil ik het door de inleider (blz. 49) gestelde, dat in de *verdere vorming* een *vast, rigourens systeem moet komen*; later zo af en toe een half jaartje vossen, houdt de studiezin en studiegeschiktheid er in en zal voor velen een ontspanning zijn in een leven vol beslomeringen en zorgen over de dagelijkse dienst. Doch alsdan goede docenten en goede methodiek.

Inleider komt nu aan het *probleem via S.R.O. naar K.M.A.*; een soort lyceumkwestie, (blz. 48 t/m 54). Voor- en nadelen worden opgesomd. Geheel ben ik het met hem eens als hij zegt: „Op de S.R.O. practijk”.

De *voordelen* onderschrijf ik ten volle, doch er schuilt een adder in het gras. Ik hoorde: „De jonge a.s. cadetten toch zullen onmiddellijk na afloop van het M.O. tot de S.R.O. worden toegelaten”. Best! Als dit maar niet betekent dat men:

1. deze jonge a.s. cadetten per sé tot K.M.A. moet toelaten,
2. jongelui, die pas gedurende hun S.R.O. tijd besluiten om beroeps-officier te willen worden, niet laat mededingen naar een cadetsplaats, of:

3. voor de jongeman, die na zijn M.O. tijd eerst elders gewerkt heeft en daarna de S.R.O. bezoekt en tengevolge van dit bezoek wil „omzwaaien”, de poort der K.M.A. sluit.

Ook de laatste twee soorten zie ik gaarne, zij hebben eerst eens rondgekeken. Voor hen waren zelfs plaatsen te reserveren. Een leeftijdsgrens dient natuurlijk gesteld te worden.

Het voordeel der *betere verstandhouding tussen a.s. beroeps- en reserve-officieren* wil ik aanvullen met *een maatschappelijke factor*. Het kwam vroeger h.t.l voor dat de cadet, niet geheel verantwoord, neerzag op de reservist, die misschien in de militaire samenleving minder waard was dan hij, doch die in de maatschappij als geheel beschouwd in waarde lang niet altijd voor hem onderdeed. Bij een zo lang mogelijk voortgezette gezamenlijke opleiding krijgt de a.s. beroepsofficier meer inzicht in hetgeen er buiten de militaire samenleving omgaat en in hetgeen de reserve-officier in de maatschappij presteert, een inzicht, dat hij juist als beroepsofficier moet hebben, aangezien deze met het gehele Nederlandse volk moet kunnen „werken”.

Het *grootste voordeel* van de weg via troep en S.R.O. naar K.M.A. is voor beide partijen toch *de verloving*, de kennismaking en voor het leger de mogelijkheid van selectie.

Men mag dan op de S.R.O. vooral geen aparte klasjes voor de leerlingen a.s. cadetten vormen. Dit is *absoluut* fout. Zij dienen tussen de anderen te leven.

De genoemde *nadelen* wegen bij mij niet zwaar. Twee daarvan wil ik even bespreken.

1. *De gedeelde verantwoordelijkheid*. Ik zie niet in hoe er b.v. verschil in tucht of in van de chefs uitgaande karaktervorming tussen de S.R.O. en K.M.A. kan bestaan, als de legerleiding over beide een wakend oog houdt. Op karakter werd vroeger bepaaldelijk weinig gelet; de grote lijnen der tucht zijn in het leger gemeen, de Cn. der verschillende onderwijsinrichtingen kunnen en moeten overleggen; alle beroepsofficieren der scholen en der K.M.A. alsmede de hoofdleraren dienen a.h.w. vóórkennis te hebben op het moeilijke gebied van het militaire onderwijs; zij kennen elkaar in ons kleine leger persoonlijk, de Cn. moeten op gezette tijden overleg plegen, *liaison par le bas*, terwijl tenslotte op de duur toch vaak uitwisseling, of zo U wilt promotie van leraar S.R.O. naar leraar K.M.A. ontstaat, evenals voorheen. Het militair onderwijs voor officiersvorming is een speciaal vak.

2. *Tijd voor karaktervorming op de K.M.A. wordt korter*, zegt inleider, als de S.R.O. voorafgaat. M.H. een talent vormt zich in de stilte; een karakter wordt gevormd in de maalstroom van het leven. Toch is tweedriekwart jaar een mooie tijdsduur, maar de som der milieufactoren, die de karaktervorming op de S.R.O. en K.M.A. beïnvloeden sla ik hoger aan dan die in gelijke tijdsduur verkregen alléén op de K.M.A. Men leert èn de reservisten- èn de cadettenmentaliteit kennen.

De S.R.O. is de maalstroom. De „Jonkers” waren soms klein. Toch zit er veel moois in hun samenzijn, waarvan aan mij gezonden brieven van oud-cadetten getuigen.

Ik ben dus zonder voorbehoud voor de weg via de troep en S.R.O. naar K.M.A., zelfs voor de pn. en vbd., want ook dit moeten *volkomen* troepen-officieren zijn.

Vervolgens bespreekt inleider de eventuele *inschakeling der Kaderscholen* (blz. 53). M.i. is dit de overweging waard, het grote argument is de selectie, werkelijk slechts de meest daarvoor geschikt mogen beroeps-officier worden, waarbij nog komt, dat men de door verschillende autoriteiten gedane belofte gestand moet doen, dat ieder een kans moet hebben. Het spijt mij zeer, dat ik de problemen, die hiermede samenhangen, niet heb kunnen dóórdenken. Er is een mooie hoeveelheid studie-materiaal in de procenten der gezakten en in de redenen van hun afwijzen, zowel op de kaderscholen als op de S.R.O.I. Doch wij hebben daarvoor volstrekt geen tijd. Aan de hand daarvan, alsmede aan de hand van adviezen der Off. Selectie Commissie zou men wellicht de oplossing kunnen vinden. Op de S.R.O.I. zijn dit jaar van de pl.m. 1350 leerlingen er pl.m. 350 gezakt, of zij geschikt zijn voor O.O. zou ik niet kunnen zeggen. De eisen zijn natuurlijk verschillend.

Het contra-argument van ontevredenheid bij de afgewezenen voor de overgang van kaderschool naar S.R.O., mag ook niet te veel gewicht in de schaal leggen. Dat heeft men ook bij niet-geslaagden op de kaderscholen en op de S.R.O.I. Is men na waarneming, examen en bespreking van oordeel, dat een leerling als adspirant O.O. niet mag slagen, c.q. bevorderd worden, dan zegge men rigoureuus: afgewezen. Lieden van de kaderschool naar de S.R.O. laten overgaan, omdat zij een goed O.O. zijn is ook naar mijn mening niet juist. Een goed O.O. is niet altijd een goed officier, zoals de inleider zegt, doch het omgekeerde is ook waar.

Het is een delicate kwestie, maar officieren met een bepaalde soort voorkomende, moeilijk te omschrijven O.O. mentaliteit, zijn niet gewenst. De

aanwezigheid van de laatste in het leger was trouwens een der oorzaken van de oprichting der K.M.A. in 1828. Teleurstelling, ja dat hadden ook vele O.O., die destijds de lange weg naar de Hoofdcursus niet konden volhouden. Toch werden zij goede O.O.

Mijn conclusie is eerlijk, doch klinkt misschien dom: Ik weet het nog niet. Wellicht kan men er op terugkomen, na bestudering van statistisch materiaal, tegen de tijd, dat de definitieve legerorganisatie komt. Want ik moet bekennen, veel beslissingen worden nog intuïtief genomen. Voorlopig wel overplaatsingen over en weer.

Het gestelde (blz. 55) „ongeveer drie maanden troependienst voorafgaande aan de S.R.O.“, moet worden „minstens drie maanden“. Daar mag geen dag af, en dan bij het korps en niet in één pel. of groep verenigd, doch beslist *over de andere verdeeld*.

Ik zie nog cadetten en officieren voor mij, die kek en keurig rondliepen, doch die beslist geen drie maanden het gewone soldatenleven zouden hebben volgehouden. Zij zouden eenvoudig zijn „uitgezuiverd“ door de soldaten zelf. De meeste zijn vroeger of later de dienst uitgegaan, doch hebben door hun belachelijk optreden als officier veel kwaad gedaan en de naam van het Off. Korps geschaad. De inschakeling der S.R.O. na 1930 heeft terzake zeer goed gewerkt.

Als men de *vaandrigsvrang* handhaaft, dan dienen de leerlingen bij het verlaten der S.R.O. vaandrig te worden. Zij hebben dan minstens 14 maanden gediend en zijn voortdurend scherp bekeken. Het is een aangrijpend gezicht, om hen op de laatste dag van hun verblijf op de school als vdg. voor U te zien staan en toe te spreken. Valt er bij het regiment soms een vdg. uit de toon, goed, dan voorlopig geen off. worden en betert hij zich niet, dan terugstellen, b.v. tot sergeant. De „eeuwige vdg.“ is gebleken een lastige en sinistere figuur te zijn. Hij deugt voor off. of niet, dus vdg. of niet.

De eisen voor Adj. O.O. en vdg. verschillen veel. Het zijn twee totaal andere figuren in de militaire maatschappij.

Aan een vdg. mogen verbonden zijn de begrippen jong, wat onervaren, desnoods „onwennig“ e.d., aan een Adj. O.O. zijn inhaerent de begrippen geroutineerd, gestreng, min of min vaderlijk en desnoods bezadigd. De burgerij en de troep halen beide figuren dooreen, dit is wel fout, doch begrijpelijk en onuitroeibaar. Resultaat: het respect voor de „knoop“ daalt.

Daarom dient men te overwegen om de vdg. een ander kraagdistinctief te geven, het oude terug te geven, hetgeen ineens veel bezwaren tegen die

rang zou opheffen en de rang van Adj.O.O. relief doet behouden. Trouwens bij de instelling van het instituut vdg. vóór 1913 had deze ook een gouden kraagpatje en géén knoop.

Wil men hen nog als sergeant bij de troep laten dienen, dan struikelen zij misschien over dingen, die speciaal „des o.o.” zijn en daarvoor zijn zij niet in de S.R.O.-wieg gelegd, gezwegen nog van de uitwerking der eventuele afgunst.

Wenst men hier niet van af te wijken, dan beslist bij een ander korps sergeants-dienst doen, dan bij dat, waarvoor zij als vdg. bestemd zijn. Zij beginnen dan als vdg. met een schone lei en familiariteiten e.d. worden vermeden. Als sergeant staan zij bij de zo zeer verschillende korpsen bloot aan niet uniforme beoordeling, over te korte tijd. En hoe zit het dan met de ranglijst?

Hierover ben ik nog niet uitgesproken, doch ik wil het er bij laten.

Over de *verdere scholing der a.s. ber.offn.* (cadetten) heb ik weinig aanvullends te zeggen. Voor de aspirant inf. ber. offn., die al minstens 14 maanden troepen- en S.R.O.-dienst gedaan hebben, niet meer te veel nadruk op de tir.opl. De inf. is het meest gecompliceerde en gevarieerde van alle wapens.

Wel zou in het *practische* programma van de art. behoorlijk tijd besteed moeten worden aan inf.tir.oefening, ik bedoel niet de voetexercitie, t.e. de art.off. goed begrip te geven van het inf.-gevecht, waarom bij de landmacht tenslotte alles draait. Zelfs op de H.K.S. heb ik van collega's, niet infanteristen, knappe studenten, aan ieder begrip van de praktijk vreemde opvattingen over de dienst te velde en het gevecht der inf. gehoord:

Gegeven:

- 1e. Afstand verzamelplaats van een Bat. inf. tot uitgangstelling 8 km.
- 2e. Terrein: Bos, hei, landwegen, enkele sloten.
- 3e. Uur U.; 5.00.

Gevraagd: Hoe laat afmars?

Antwoord: 5.00 min. 120 minuten is 3.00.

Motivering: de inf. loopt met een snelheid van 4 km. per uur.

Commentaar van mij:

Allen praktisch de nodige inf.-oefening meemaken. Trouwens, de inf.-off. was steeds te optimistisch t.a.v. het tijdsverloop tussen het aanvragen en het afgeven van het art. vuur. Men zou haast willen zeggen: voeg de mortier en de anti-tank maar bij de art. of omgekeerd, de tir. en de inf. pn. voeren v.n.l. het gevecht en, anders niemand. De verliezen aan doden door

grondvuur wijzen dit ook zeer onmiddellijk uit. De tactiek der tirailleurs is de grondslag voor de gehele tactiek. Alle andere wapens, de staf-offn., de hogere aanvoerders moeten zich daarnaar richten en die tactiek dus aan de lijve geleerd hebben.

Het spijt mij dat (blz. 57) niet gesproken wordt over *pn.* en *vbdd* N.m.m. moeten zij wél eerst in een troep en op hun S.R.O. dienen. Als cadet of jong officier krijgt men per sé nooit die troepenervaring, welke by de eerstgenoemde instituten wordt opgedaan. Onwillekeurig wordt men te veel in de watten gelegd. De boekengeleerdheid kan men op een K.M.A. of op off.cursussen nog opdoen, doch het troepenleven moet men jong medemaken.

Ook in hogere functies bij de technische wapens dient begrip te zijn voor moeilijkheden van de man en van de troep. Men moet die door eigen ondervinding kunnen waarden. Dit is, op hun waarde kunnen beoordelen.

Indien uit het niet noemen van de *mil. gebouwendienst* te concluderen valt, dat deze categorie der genisten in de toekomst van de tactische genie-diensten wordt afgescheiden en uitsluitend een techn. dienst wordt, moet dit toegejuicht worden. Men kan niet op twee gedachten hinken, noch twee heren dienen.

Verder volgt (blz. 59) het eigenlijke *onderwijs a. d. K.M.A.* M.H. Hierover zou men avonden van gedachten kunnen wisselen. Ik mag verwachten, dat dit ook zal geschieden, zij het niet in deze vereniging. De series lectionum. Naar aanleiding van het door inleider ter tafel gebrachte het volgende:

Indien de jongeling gedurende het 1½ jaar voor zijn aanname tot cadet goed zijn ogen en oren de kost heeft gegeven, dan zal hij reeds een zeer groot deel van de practijk der *instructie* in zich hebben opgenomen. Volgt nog de psychologie, paedagogie en de methodiek dier instructie. In tegenstelling met hetgeen ter zake geschiedt op de S.R.O., moet hierop wetenschappelijk worden ingegaan doch in voordrachten, niet in lessen, gevolgd door zelfstudie en/of groepswork. Hierbij in te lassen sociologische voordrachten, kennis van de streekkarakters, staatsburgerlijke opvoeding in de zin van kennis van en waardering voor land en volk en bestaansmiddelen, zoals dat ook in België wordt onderwezen.

De wetenschappelijke vorming moet zijn een basisvorming.

Juist, geachte inleider, geen details, geen lesjes, doch voordrachten en colleges. Ik zeg, dat de cadet *zeker* begrip van de *militaire politiek* moet worden bijgebracht, die wij zelfs op de H.K.S. niet kregen, dit mede in ver-

band met de innerlijke militaire vorming, die bereidheid, enthousiasme en offervaardigheid meebrengt. De noodzaak van een krijgsmacht, de begrippen landoorlog, zeeoorlog, totale oorlog, maritiem en continentaal denken en daarbij niet vergeten de instelling van ons volk te dien aanzien, sinds het begin van de 80-jarige oorlog. Enkele voorbeelden zijn: de militaire politiek van de Stadhouders Willem II en Willem III, die van Johan de Witt, de grondslagen van de legeropbouw van de soevereine Vorst, de weifelende mil. politiek bij het uitbreken van de Belgische opstand, dezelfde in Atjeh, in Lombok en later, enz., welke verlies van de strijd en nodeloos verlies van mensenlevens hebben gekost. Voorts de correlatie tussen eigen en buitenlandse (mil.) politiek. Inleiding in deze materie, eigen studie en gedachtenwisseling zullen de cadet het complex dier verschijnselen op defensie-gebied doen zien en hem tussen zijn medeburgers, tussen journalisten en de politici plaatsen, als deskundig voorlichter, welke de genoemde categorieën zo zeer behoeven. Een vooraanstaand politicus beaamde mijn mededeling aan hem, welke luidde: „Dat men zich aan het (militaire) verleden moet kunnen spiegelen, want dat anders de historie geen zin heeft”.

Voorts moet in tegenstelling met vroeger, gedetailleerde kennis der sociologie gegeven worden. De officier dient het gehele volk in al zijn doorsnedes.

Maar M.H. het programma is niet aan de orde. T.a.p. hoop ik er meer van te kunnen zeggen.

Internaat of externaat.

Internaat, punt, uit. D.w.z. geen kazerne, geen kostschool, doch het moderne internaat, zoals het ook door de inleider wordt bedoeld. De oude stijl is door inleider en door zijn lange citaten voldoende bekeken. Persoonlijk was voor mij, zelfs na wat mij sinds 1940 overkomen is, mijn cadetten-tijd de beroerdste van mijn leven; ik vind 't treurig genoeg om dit te moeten zeggen. Doch internaat, want de beste opvoeders zijn de cadets zelf. Een karakter is op 20-jarige leeftijd nog niet gevormd, nog lang niet. Schenk hem een behoorlijke levensruimte, comfort. Hoeveel overheids-geld wordt niet besteed, rechtstreeks of via subsidies aan instituten en internaten, welke niet voor staatsdienst opleiden (K.L.M., N.O.I.B.D.?) Controleer een schoolmeester niet te veel en ge zult zien, er komt een prettige, zelfwerkzame geest. En dan vooral de wapens en jaren door elkaar legeren. Te veel contrôle heeft dezelfde uitwerking als ongezonde dwang. Dwang en overcontrôle veroorzaken onderwerping. En onderwerping houdt in, dat

de opgevoede uit de band springt zodra hij er de kans toe krijgt. Contrôle en dwang kunnen incidenteel wel geoorloofd zijn, maar dan steeds in afnemende mate. Na troep en S.R.O. moet het doel: *selfgovernment* bereikt zijn.

Of het N.O.I.B.D. te Nijenrode al praktische resultaten naar buiten heeft opgelevèrd, is voor mij nog een vraag. Wel werd mij door dat instituut onlangs gevraagd naar het Regl. op de Inw. Dienst der K.M.A. Als men het heeft overgenomen, dan draaien wij in een kringetje rond.

Gaarne nog iets over de *docenten* aan onze Academie. Inleider behandelt de studenten en de studiemethoden, ik stel de primaire questies, de docenten en de leiding aan de orde; want van hen hangt op de eerste plaats het slagen, de goede vaart der K.M.A. af. Ik bespreek hier niet de instructeurs in de praktische vakken. Vooraf nog: *eventuele* burgerleraren in wis- en scheikunde etc. etc. moeten res. offn. of off. zijn geweest of zijn. De docenten dan dienen flinke offn. te zijn, goed voorkomen, bestudeerd, mannen met studiezin, brede blik en grote interesse voor het sociale leven, met kennis, zo mogelijk met eigen ervaring van de overzeese gebiedsdelen. Alvorens benoemd te worden, moeten zij praktisch hebben van het vak „doceren” en van leiding geven bij de studie. Helaas zullen zij nog met een kaarsje gezocht moeten worden. De potentiële leraren K.M.A. dienen in de gaten gehouden te worden, zij dienen daartoe te worden opgekweekt. Zijn zij momenteel nog niet in voldoende mate beschikbaar, dan neme men vooreerst genoeg met res. offn. voor enkele vakken, als b.v. krijgsgeschiedenis, res. offn. die genoemde kwaliteiten wèl bezitten.

Zelfstandig werken is één der voorwaarden voor wetenschappelijke vorming. Inderdaad, géén lesjes overhoren, enkele repetities, tentamens en examens. Dit systeem heeft twee zijden, aan de andere zijde staat de docent. Het is een pijnlijk punt, maar vaak waren onze militaire leraren niet in staat om dit systeem te hanteren, zij konden geen college geven, zij waren zelf wel militair, doch niet academisch geschoold, gaven lessen uit boekjes. Het kiezen van de a.s. docenten is belangrijk, langzamerhand zal men hen „ontdekken” of moeten vormen.

Voor de studie der cadets, voor die der docenten, ik zou haast zeggen professoren en voor de directie moet *outillage* zijn. Een prima adjudant-onderofficier-administrateur, een goede kapitein-adjudant en een goede korpssecretarie vormen beslist geen wetenschappelijke staf. Reeds thans belet de afwezigheid van een simpele steno-typist, van een bestudeerd officier-toegevoegd, alsmede het niet aanwezig zijn van een lees- en studiezaal-

officieren, de C.S.R.O.I. om ook maar een bescheiden begin van uitvoering te geven aan het bestuderen of doen bestuderen van onderwijszaken, zowel wetenschappelijke als onderwijs-technische. Het personeel moet boven de stof komen te staan. Hoeveel te meer geldt dit voor een Academie.

De Gouverneur der Academie dient in de gelegenheid te zijn om alle problemen te zoeken, aan te voelen en dient in staat te zijn om zijn schouwers onder het vele werk te zetten; gouverneur c'est prévoir.

Tenslotte komt inleider (blz. 67) op de *voortgezette opleiding*, a.h.w. het ius constituendum, ten aanzien waarvan nog geen bindende normen gegeven zijn.

Inderdaad, voor iedereen na de K.M.A. 5 jaar troepen- om niet te zeggen tropendienst. De alsdan opgedane ervaring moet door mil. juristen, mil. technici, mil. paedagogen e.a. stéeds bij het uitoefenen van hun vak betrokken worden. Op een totale off.-loopbaan van, laten we zeggen 35 jaren is dit nóg een minimum. De tactici en de staf-off. bij herhaling enige jaren onafgebroken tropendienst. Niet b.v. iedere zomer een paar maandjes, neen, zo af en toe drie jaren onafgebroken, dat houdt de geest fris.

Examens: uitstekend, idem de cursussen A en B, idem de gesplitste H.K.S., alsmede de mogelijkheid voor de „ongezonde” offn., die door zelfstudie op hetzelfde niveau gekomen zijn, om ook de tweede cursus aan de H.K.S. te kunnen volgen.

Sommige der geprojecteerde cursussen dienen gegeven te worden op, of bij het instituut, waar de cadet zijn eerste opleiding als zodanig ontving. Dit instituut blijft dan de Alma Mater voor de ber.off. Een later verblijf daarop met oude makkers, zal in tegenwoordigheid van de jonge vlotte cadets er veel toe bijdragen om het off.korps met de zo nodige hechte banden der traditie aan elkaar te smeden, een opvoedend element vóór en kameraadschap vormen met de cadets. Hoeveel oud-cadetten komen thans reeds zo en passant een kijkje nemen op hun oude K.M.A.

M.H. Ik eindig met de pen, maar niet met het hart. Nu eens sprak ik pró, dan eens contra de inleider, soms bracht ik aanverwante zaken naar voren. De stof is bij lange na niet uitgeput. Gaarne herhaal ik mijn dank aan ons bestuur en mijn lof aan de inleider.

Gegeven het feit, dat er een leger is en dat de burgers daarin moeten dienen, vaak op jeugdige leeftijd en dat dit leger dan zowel i.p.v.

de ouders komt, als het „dienen voor het gemenebest” omvat; gezien het feit, dat de soldaat als zijn voornaamste leider de off. heeft, moet het leger óók het zijne er toe bijdragen tot een goede vorming en ontwikkeling der persoonlijkheid van hen, die in de legers van de Koninklijke Unie dienen, w.i.w. een aanvullend en bijkomstige, maar toch een belangrijke taak, die, en nu concludeer ik, ook een flinke en bekwame, met gevoel voor de grote op hun rustende verantwoordelijkheid vervulde beroepsoffn. eist.

Moge de resultante onzer beschouwingen zijn, een nieuwe K.M.A., welke dit soort beroepsoffn. aflevert.

M.d.V.,

Gaarne wil ik gebruik maken van de mij door U geboden gelegenheid om de sprekers, die aan het debat hebben deelgenomen, te antwoorden. Met het oog op het reeds gevorderde uur zal ik mij daarbij tot het uiterste beperken.

Generaal v a n L a w i c k moge ik mijn bijzondere* dank betuigen voor de waarderende woorden tot mij gericht, woorden, die ik uit de mond van deze oud-gouverneur der K.M.A. wel zeer in het bijzonder op prijs heb gesteld.

.Gaarne onderschrijf ik de mening van de Generaal, waar hij zegt, dat contrôle ten alle tijde nodig blijft, en zeker is het mijn bedoeling niet geweest om te betogen, dat elke contrôle gemist zou kunnen worden. Ik heb slechts gewaarschuwd tegen een te grote neiging tot controleren en surveilleren en tegen de gevolgen, die hieruit kunnen voortvloeien. Hiertegenover stelde ik het voornemen om meer gebruik te maken van de zelf-opvoedende krachten, die van een goed geleid cadettencorps kunnen uitgaan.

Zeer betreur ik het — en gaarne bied ik mijn excuses daarvoor aan — dat ik bij het geven van een kort overzicht van de wijzigingen in de opleiding der beroepsofficieren in de loop der jaren te weinig aandacht besteedde aan de periode 1935—1940, zulks te meer omdat juist in die tijd de betekenis der praktijk zo zeer op de voorgrond werd gesteld. Bijzondere dank zijn wij dan ook verschuldigd aan de toenmalige gouverneur en zijn medewerkers, omdat zij het waren, die reeds toen de eerste grondslagen legden, waarop wij thans verder kunnen bouwen.

Kolonel S i t s e n ben ik dankbaar voor zijn aanvulling op mijn betoog, voor zoveel het de selectie betreft. Zijn pleidooi voor een externaat heeft mij echter niet overtuigd. In het kort samengevat zegt de Kolonel, dat de

cadet bij zijn intreden op de Academie de schoolbanken reeds zó lang heeft verlaten, dat zijn karakter zich inmiddels gevormd heeft en hier aan weinig meer is te veranderen. Ik deel deze mening niet, omdat ik bedenk, dat het merendeel der aspirant beroepsofficieren onmiddellijk na het eind-examen HBS vervroegd — dus ongeveer op 18-jarige leeftijd — onder de wapenen zal komen. 1½ jaar later, dus op 19½ jaar oud komen zij op de K.M.A. Is dan het karakter zo zeer gevormd, dat hierop geen invloed meer ten goede zou zijn uit te oefenen? Ik wijs er in dit verband op, dat Luitenant-Kolonel A n t o n i wel een geheel andere mening is toegedaan. Hij toch wil de hoogste aanvoerders uitsluitend uit de troepencommandanten betrekken, omdat deze laatsten in de troependienst — dus op veel oudere leeftijd — hun karakter- en leiderseigenschappen zo zeer ontwikkeld zouden hebben, zulks in tegenstelling tot de Generale Staf-officieren.

Er zijn ongetwijfeld anderen, meer bevoegd dan ik, om in dit opzicht een uitspraak te doen. Ik wijs slechts op het verschil van opvatting.

Luitenant-Kolonel A n t o n i betuig ik mijn dank, dat hij zo vriendelijk is geweest mij in de *gelegenheid te stellen tevoren van zijn inzichten kennis* te kunnen nemen. Met genoegen bemerkte ik, dat zijn inzicht en de mijne in hoofdzaak overeenkomen en slechts in enkele detailpunten enige afwijkingen vertonen. Op deze detailpunten wil ik thans gaarne nader ingaan.

Wat de opleiding ten behoeve van het K.N.I.L. betreft kan ik Luitenant-Kolonel A n t o n i in zoverre gerust stellen, dat het inderdaad in het voor-nemen ligt de aanstaande beroepsofficieren op te leiden voor diensten in en buiten Europa.

Niet juist acht ik het voor de beroepsofficieren de *aanvoerdereis* voor op te stellen. De opleiding moet gericht zijn op het doel en niet op het nevendoeel. Gelet op het beperkt aantal beroepsofficieren in het gemobiliseerde leger kan het kweken van aanvoerders-beroepsofficieren toch nimmer in de eerste plaats de bedoeling zijn.

Met genoegen vernam ik, dat ook van zijn zijde wordt ingezien hoezeer het bevorderen van een goede instructie noodzakelijk is. Hij zegt er echter bij, dat deze gedachte in het nieuwe leger nog niet doorzet en wijdt dit aan de papierstroom en aan de militair-materiële zorgen der commandanten.

Ik heb dit argument meer gehoord, maar kan dit toch zonder meer niet accepteren. Inderdaad is in een tijd als deze de stroom van papieren groot, maar zulks is onvermijdelijk, indien in een korte tijd uit niets een leger

moet worden opgebouwd. De commandanten moeten echter weten hun aandacht te verdelen en deze niet op één enkel punt bepalen. Zij moeten beseffen, dat zij niet alles zelf kunnen doen, maar bepaalde dingen aan anderen moeten overlaten.

Evenmin acht ik de gedachte juist, dat *hoge aanvoerders óf uit de staf-officiëren, óf uit de hogere troepencommandanten* moeten komen. Hoofdzak is de *right man on the right place* en daarom moet de gelegenheid voor beide categorieën open staan. Op de schets komt dit beginsel duidelijk naar voren. Voor elk geval afzonderlijk dient te worden beoordeeld of de combinatie van leiderseigenschappen enerzijds en militair wetenschappelijke kennis anderzijds voldoende waarborgen biedt.

Juist daarom deel ik de mening van Luitenant-Kolonel Antoni, dat in ruime mate staf-officiëren moeten worden opgeleid, die beurtelings hun dienst in en buiten de troep verrichten. Het gevolg hiervan kan naar mijn mening zijn, dat in de toekomst de tegenstelling Generale Staf-officiëren — troepenofficiëren overbrugd zal worden, waardoor — zulks ten bate van beide categorieën — een betere appreciatie over en weer zal ontstaan.

Wat de splitsing van de opleiding tot 2e luitenant en de verdere vorming van officier betreft vrees ik, dat wij elkaar niet goed hebben begrepen.

Geenszins heb ik gezegd, dat een dergelijke splitsing slechts voor de eerste jaren bedoeld zou zijn en daarna een opleidingstijd van 4 à 5 jaar noodzakelijk is en evenmin heb ik er over gesproken, dat de 2e luitenant reeds op de hoogte zou moeten zijn van wat hem tijdens de verdere vorming zal worden bijgebracht.

Ik heb juist een scheiding voorgesteld, om het programma van de wetenschappelijke opleiding op de K.M.A. binnen bepaalde perken te houden.

Zeer zeker is het de bedoeling, zoals ik trouwens ook heb gezegd de *adspirant reserve officieren*, die — *eenmaal op de S.R.O. zijnde* — *alsnog BEROEPSOFFICIER willen worden* de gelegenheid daartoe te bieden, mits zij natuurlijk aan de gestelde eisen voldoen. Het spreekt mij tevens te vernemen, dat aan de S.R.O.I. de adspirant beroepsofficieren blijkbaar in *afzonderlijke klassen* worden verenigd. Ik betreur dit, omdat op deze wijze een van de voordelen van de opleiding via de S.R.O. verloren gaat.

Adspirant beroeps- en reserve-officiëren moeten naar mijn mening zoveel mogelijk door elkaar en ongeacht hun latere bestemming worden opgeleid.

Over het bezwaar verbonden aan de *gedeelde verantwoordelijkheid* — ik bedoel hiermede, dat de opleiding der beroepsofficieren niet uitsluitend in handen is van de gouverneur der K.M.A., maar tevens in die van de

commandanten S.R.O. — loopt Luitenant-Kolonel *Anton*i mijns inziens wel wat al te gemakkelijk heen.

Over abstracte begrippen als tucht en karaktervorming kan naar mijn mening zeer wel verschil van mening bestaan en zeker op het ogenblik. Om hierin een absolute zelfde lijn te krijgen is — zoals de practijk mij trouwens maar al te duidelijk heeft aangetoond — moeilijk, ja zeer moeilijk. In theorie kan men natuurlijk zeggen, dat de legerleiding hierover een wakend oog moet houden en kan men de zaak hiermede als afgedaan beschouwen, maar ik geloof toch, dat juist op dit punt theorie en practijk wel heel ver uit elkaar staan.

Naarmate de K.M.A. meer officieren aflevert en de daar geldende inzichten meer verbreed worden, zal het gemakkelijker worden in dit opzicht eenzelfde lijn te trekken. Thans acht ik zulks echter nog zeer moeilijk.

*Dat Luitenant-Kolonel Anton*i mijn inzichten in deze niet deelt, verwondert mij vooral daarom, omdat een vergelijking met bestaande toestanden mijn mening ondersteunt. Ook hem is het immers bekend, dat thans bij diverse onderwijsinrichtingen, bij de aanvang van de cursus een bepaalde tijd voor herhaling en gelijkschakeling van het geleerde tijdens de corpstraining nodig bleek.

En dan gaat het hier nog maar om meer concrete begrippen, die ten overvloede nog in de reglementen zijn vastgelegd.

Bovendien viel het mij op, dat hij de gedeelde verantwoordelijkheid wel een bezwaar acht voor de *beoordeling* der leerlingen en nu wil het er bij mij niet in, waarom wel verschil van opvatting zou bestaan ten aanzien *van de beoordeling* der candidaten en niet *ten aanzien van de wijze*, waarop hun karaktervorming enz. moet worden bijgebracht.

Wat de *vaandrigsrang* betreft meen ik te hebben opgemerkt, dat Luitenant-Kolonel *Anton*i er de voorkeur aan zou geven de leerlingen bij het verlaten der S.R.O. bij wijze van *bekroning van hun werk* de vaandrigsrang te verlenen. Ik zou hiertegen geen bezwaar hebben en kan dit *gevoelsargument* dan ook wel delen, ware het niet, dat deze bevordering de feitelijke opleiding — en daar gaat het tenslotte om — in de weg staat. Bepaald nodig acht ik het, dat adspirant reserve officieren, die nog nimmer enige dienst als onderofficier hebben verricht, althans enkele diensten in die rang in de practijk verrichten. Datgene immers wat men in de practijk heeft verricht vergeet men niet zo gemakkelijk als wat men uit een boekje heeft geleerd.

Met de gedachtengang omtrent de voortgezette opleiding van officieren stem ik in algemene zin in.

Zo ook wat betreft de uiteenzetting omtrent wetenschappelijke vorming, onderwijs en studie op de K.M.A. en het gehalte der leraren.

Ik kan de Luitenant-Kolonel A n t o n i de verzekering geven, dat zijn betoog ernstig zal worden bestudeerd en dat daarmee bij de verdere uitwerking van de cursus aan de K.M.A. rekening zal worden gehouden.

De *Voorzitter*: Wenst nog iemand in debat te komen met de Luit.-Kolonel van Dam van Polanen? Zo niet, dan dank ik de beide sprekers voor hunne voordracht, en de H.H., die in debat zijn gekomen voor hetgeen zij in het midden hebben gebracht.

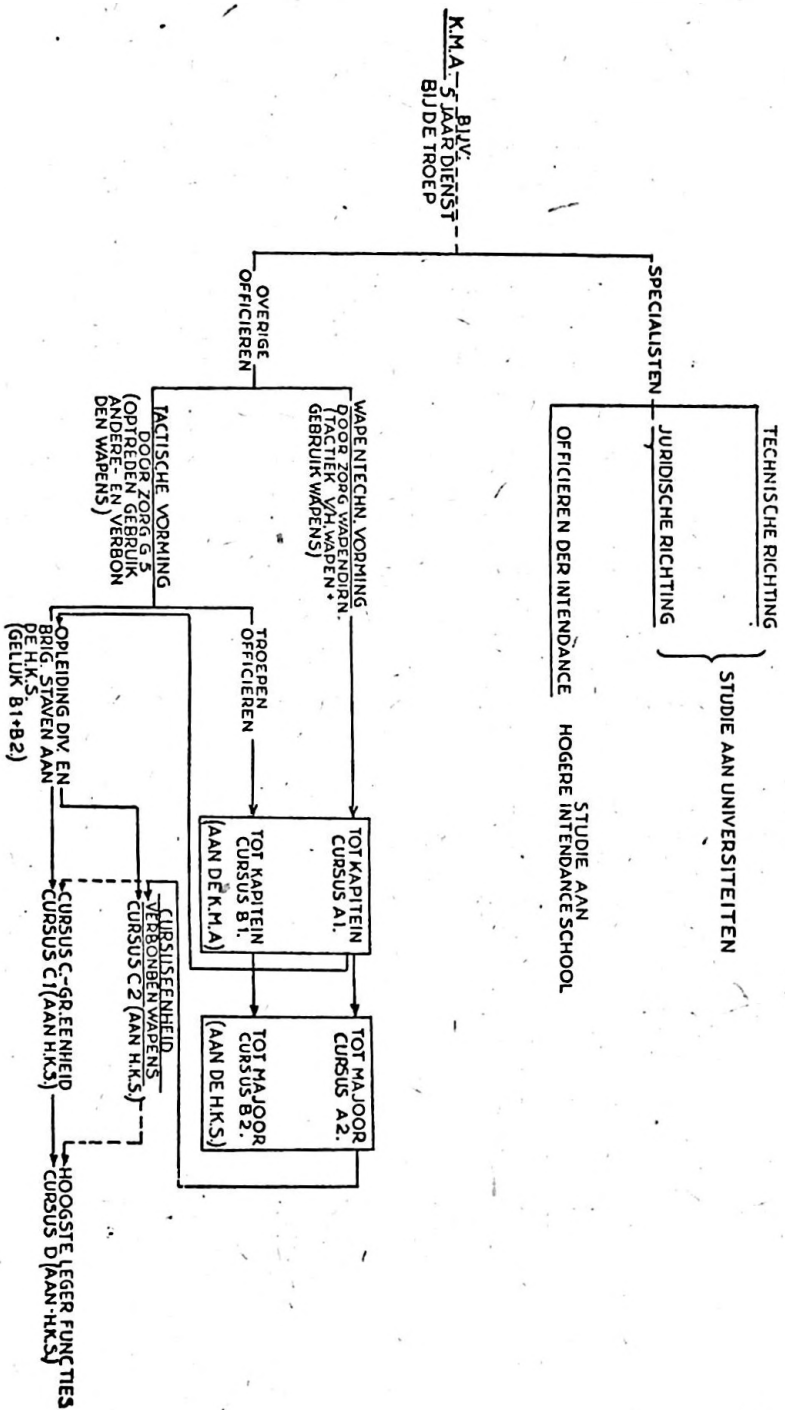
Luit.-Kolonel l e F è v r e heeft ons de beginselen uiteengezet, waarnaar de officiersopleiding bij de Kon. Landmacht in de toekomst zal moeten geschieden en heeft daarvoor ook schema's gegeven, waarop de ministeriële goedkeuring reeds is verkregen.

Luit.-Kolonel van Dam van Polanen deed hetzelfde voor de Kon. Luchtmacht; deze plannen verkeren hier echter nog in een minder gevorderd stadium.

M.H., de officiersopleiding heeft zich in de loop der jaren — het was eergisteren 119 jaar geleden, dat de K.M.A. haar poorten opende — telkens moeten aanpassen aan de met de tijden wisselende behoeften en mogelijkheden. Dat is ook nu weer het geval. Het komt mij voor dat, wanneer bij de toekomstige officiersopleiding de richtlijnen gevolgd worden, die hedenavond door de beide sprekers zijn aangegeven, de opleiding zelf voor het opgroeiend geslacht aantrekkelijk zal zijn, zodat een goede toeloop verzekerd mag worden geacht, en dat wij een korps officieren zullen krijgen dat, zowel wat betreft wetenschappelijke ontwikkeling als wat betreft karaktervorming en praktische geschiktheid voor hunne taak, aan de hoogste eisen voldoet.

Met herhaalde dank aan onze gastheer voor de ons door hem geboden gelegenheid sluit ik de vergadering.

VERDERE VORMING BEROEPSOFFICIEREN

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

NIEUWE LEDEN

Nederland

den Haag: B. R. P. F. Hasselman, Lt. Kol. G.S.; B. H. Fiedeldy, Lt. Kol.; G. J. van Buuren, Maj. Inf.; J. J. Marlet, Kolonel Genie; F. Crul, Kapitein; Hoofd Bureau Documentatie Luchtmachtstaf; J. W. E. Mulder, Majoor Genie.

Amsterdam: Jhr. M. A. van Lennep, res. Kap.; Dekker en Nordemann's Wetensch. Boekhandel N.V.

Breda: J. J. Fens, Maj. Art.; B. F. M. Wijtenburg, Kap. Inf.; F. W. J. M. Peters, Lt. Kol. Art.

Ede: C. van Tijen, Kap. Veld Art.

Serooskerken (Walcheren): W. N. A. van Es, Lt. Kol. Genie K.N.I.L. b.d.

Utrecht: Dr. H. M. van der Vegt, Off. Gez. 3e kl.

Voorburg: G. H. Christan, Kap. Inf. K.N.I.L.

Wassenaar: J. W. Zijlstra, Kap. Inf. K.N.I.L.; F. Rouffaer, Ritmeester Huzaren.

Winschoten: M. A. E. Jonxis, res. 1e Lt.

Zeist: J. van der Werff, Lt. Kol. Vlieger Waarn.

Ned.-Indië

B. H. Couvée, Vaandrig 13 R.-I.; Fr. P. Tousain, Serg. O.V.W.; J. H. Boschma.